Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 19 ИЮЛЬ, 1990 ШУ. ★ № 79 (7893). ★ Мах 3 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола
ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1990 шера 13-чеи, 14-чеи июле чакхъяьлар Советски Союза Коммунистически парте XXVIII съездо хержача КПСС Центральни Комитета Пленум.

ЦК Пленумо тайно кхадж а тоссаш, КПСС ЦК Политбюро хержар ер состав а йолаш:

М. С. Горбачев, М. М. Бурокявичюс, Г. Г. Гумбаридзе, С. И. Гуренко, А. С. Дзасохов, В. А. Ивашко, И. А. Каримов, П. К. Лучинский, А. М. Масалиев, К. Махкамов, В. М. Мовсисян, А. Н. Муталибов, Н. А. Назарбаев, С. А. Ниязов, И. К. Полозков, Ю. А. Прокофьев, А. П. Рубикс, Г. В. Семенова, Э.-А. А. Силлари, Е. Е. Соколов, Е. С. Строев, И. Т. Фролов, О. С. Шенин, Г. И. Янаев.

КПСС ЦК секретаралла хержаб: О. Д. Бакланов, Б. В. Гидаспов, А. Н. Гиренко, А. С. Дзасохов, В. А. Купцов, Ю. А. Манаенков, Г. В. Семенова, Е. С. Строев, В. М. Фалин, О. С. Шенин, Г. И. Янаев.

Секретариата членалла хержаб: В. В. Анискин, В. А. Гайворонский, И. И. Мельников, А. И. Тепленичев, Г. Тургунова.

«Правда» газета керттерча редакторалла И. Т. Фролов хержар Пленумо.

КПСС Центральни тIахьожама комиссе Пленумах бола
ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

14 июле, Москве, КПСС ЦКК Пленум организационни дешага хьежар. Пленуме хержар КПСС ЦКК Президиум, ер нах чу а боагIаш:

КПСС ЦКК председатель — Б. К. Пуго.

КПСС ЦКК председатела заместитель — Е. Н. Махов.

КПСС ЦКК Президиума членаш:

Д. Г. Ананян — Армене Компарте Иджевански райкома хьалхара секретарь,

А. Г. Бабаев — Туркменски ССР Iилмай Академе президент,

М. О. Бахтадзе — Тбилисски камвольно-суконни комбината парткома секретарь,

Г. Г. Веселков — Таджикистана Компарте ЦК шоллагIа секретарь,

Э. Д. Дуйшеев — Киргизски ССР Министрий Совета председатела хьалхара заместитель,

Е. А. Елисеев — КПСС ЦКК бехктокхаме секретарь,

Е. Г. Ежиков-Бабаханов — Казахстана Компарте Джесказгански обкома хьалхара секретарь,

А. П. Клауцен — Латве КП ЦК секретарь, Латве Компарте Рижски горкома хьалхара секретарь,

М. И. Кодин — Молдава Компарте тIахьожама - ревизионни комиссе председатель,

К. М. Кубилюс — Литва Компарте тIахьожама-ревизионни Центральни комиссе председатель,

А. Л. Радугин — Московски сахьаташ арахецаш йолча цхьоалагIча заводя сахьатий сборщик,

А. А. Санчуковский — «Горизонт» яхача Мински производственни объединене генеральни директор.

П. П. Тодоров — Харьковски тракторни завода парткома секретарь,

Р. Б. Фейзуллаёв — Азербайджански ССР халкъа образоване министр,

Ш. М. Юлдашев — Узбекистана Компарте тIахьожама - ревизионни комиссе председатель.

Цу тIехь ший болх чакхбаьккхар КПСС ЦКК Пленумо.

НИЗ КIЕЗИГА БА

Наьсарен района юрташка а городе а шо дIа-хьа дахача дукха гургья шоана йоккхий гIишлонаш а нах чубаха цIенош а хьалде аьнна яьха, лардаш йоаха сангараш, котлованаш. Шоана гургда ахангахьа кхачалца детта а доттанва а пенаш, сеца латта низ бола кранаш, кхыйола низ бола гIишлон техника. ДIагIо городе хьалъеш латтача № 5 йолча юкъерча школе. Цига шо тIакхоачаргда де х?ама а доацаш Iохайша багIача болхлошта, эпаша аьхкача санна ерригa аьхкай телетрансляционни вышка ягIа моттиг. Котлованаш чура хьалдаьхача «лаьттан лоамаш» латт укхаза дIа-хьа вала моттиг йоацаш.

Лоацца аьлча, гIишлонаш а цIенош а хьалде гIерт наьсархой. ХIама хьаде безам боккха ба, из сенах хьадергда ховрe.

Иштта да укхазара гIулакх. ДIадоладеь балхаш дукха да, бакъда уж хьаде кхоачам бац. Цхьаннахьа а яц укхазара яраш санна низ беха, биркъъенна гIишлон организацеш а. Организацеш аьлча а шиъ мара яц уж: цаI промышленнин шоллагIъяр юртбоахамен объекташ хьалъеш. Уж а бе йохкала мара а яц.

Хьаэцаргья вай промышленнин яр — СМУ-3, Цхьан районе-м хац, цхьан юрта а болх бе низ бац цун. ХIаьта а (цец ца ваьлча Iелац) шийна хьахийца гIишлон материалех кхо дакъа де дезаш я из: цаI — Урус-Мартана, шоллагIдар — Ачхой-Мартана, кхоалагIдар — Наьсаренна.

ТIаккха цун хьалуш бола кхоачам ше а боагIачох ах мара хьа ца хецаш хилча фу кхоачаргья царна? ХIара района — цхьацца «пелаIайг». Цу «пелаIайгах» боала пайда а хул да велалургвоацаш.

Масала, 4702 эзар сома маьха тайп-тайпара гIишлонаш хьалъе езаш я из укх шера планагIа. Хьожаргда вай балха темпашка а къахьегама овсарленга а. Юкъера лаьрхIача хIара бетта 391 эзар сомал совгIа болча маьха балхаш де декхарийла ба «смунаькъан». Хьабер низткъа 170 эзарнел тIех мара балац. Иштта кхоачаш ца еш йисар дIадахача шерара план а

Бахьанаш дувца а ма дезий. Уж шортта да — къахьегама дисциплинагара дIадоладенна чиновникий кабинеташка кхаччалца. Барт-цхьоагIо яц партнерашта юкъе а. Цхьанне хьалац шийгара йоагIаш йола кирпишк, шоллагIчо хьахецац аьшка арматура, кхоалагIчо ший ханнаха хьалац объект хьалъе езаш йола проект... Масала, Назране керда 110 квартира чуйола цIенош де аьнна гIишлонхоша Iай яьккха котлован хIанз а ше яьккхача тайпара йолаш я кхы саг юхе ца водаш, кулг ца тохаш. ХIаьта оттаьча графикага а планага а диллача апрель бетта дIайолае езаш яр цу чу йохка езаш йола лардаш, кхыдола балхаш. Вахьан? Вай йийца чиновникий кабинеташ вIалла сих луш яц цига хьаде дезача балхий смета оттаяра. ПIелгаш шоайла дIатIа-хьатIа а хьокхаш гаьнадоах гIулакх, ладувгIац гIишлонхой а хIаьта цар хьалъе езача фусамашка сатувсаш багIача каьха а оазага. Объектага дIадахийта дезачул кIезигагIа ахча ухийт сметашта юхье, цхьацца-шишша бахьанаш а доахаш.

ДIахо, шоай болаш болча гIишлон - материальни кхоачамах а бизза пайда эцалац гIишлонхошта цун бахьан кийчча долаш да: дукха нах бац коллектива юкъе шоай болх ларттIа хьабе кулг-говзал йолаш. Опыт яраш гаьнна кхычахьа балхашка дIабахаб, хIаьта укхаза къахьегараш «хIаьтта фуъ чура яьнна кIоригаш» я, хIанзчул тIехьа песка бе доалла де Iомабала а безаш. Цу тайпара нах 80 процент ба коллективе (вай ювцар — Наьсарерча объекташка къахьега коллектив я). Цу тIа, болхлой а тоъац.

Иштта да гIишлон объекташ хьалъеча цу организацес района дешдола гIо-новкъостал.

Цул дукха таьнаьннаяц юртбоахама гIишлон организацеш а. Шоаш совхозашца хIанзалца леладаьча ден тIа йигай уж республика а юртбоахама органаша. Цхьан совхозах шоллагIъяр хьатохаш, тIаккха цох кхо дакъа е дийя уж кхычарех дIайохкаш, цул тIехьагIа берригa ло эргабоаккхаш хьайоагIа уж органаш вай СибарегIара цIадаьхкачахьа. «Чкъаьрий» лувца аттагIа хургдолаш хий кегадар мо хIама да из.

Из тIуралг леладаьд хIанзалца гIишлонхой организацища а: цкъа уж дIа-хьа екъаш, тIаккха тIап аьле юха вIашагIтохаш, цIераш хувцаш, конторaш хувцаш, шоайла ца йовза коллективаш вIашагIъэеш. Царна уж пурамаш-бокъонаш хьано тел, мичахьа хьакхоллаш я, ховш а дац.

Шо-шоай къаьст - къаьста балхаш а деш ши ПМК яр районе. ТIаккха ши-кхо шу, хьалха районни АПО доалахьа дIаялар уж. Къел дIегIала ахайолаелар царна цун тховкIала яхачахьа. Планаш - заданеш а херца йолаелар. ТIаккха царна шиI къаьнара «дарба» де оарцагIъяьлар района АПО, лакхехьа дага а яьнна. Коллективаш райза йоацце а дIаенна вIашагIтехар цо уж. Къаста а дIа-хьа екъале а хала хилацар коллективашта, бакъда вIашагIкхетача хана Iалаьмате хала кхет. Вай гойтача масалас из къаьгга хьа а хьекхар уж ши организаци вIашагI а теха царех «Назрань агропромстрой» яха МСО еча хана. Диззача шера юхатийттар цу кердача организаце болх наха юкъе цатовш хиннача барто, лакхехьарча а лохехьарча а звеноех болча хьакимаша дIахьа кьийсача гIандаша. Тхона дика довз из истори. Къа ца хийтача Iелацар цу хана цига венача кулгалхочох — Дударов Мувсайх (хIанз а волаш ва из). Низ а денал а теар цун цу Iоткъама духьал отта а коллективе барт-цхьоагIо хиллийта а. ГIулакх дIадоладелар.

Цу ханна хьалхара «лазар» юхакерда а даьнна АПО «дегI кIомдалар»: хIанз фу дича бакъахьадархьогI цига гIулакхаш кхы а дикагIа лелаpгдолаш, аьнна. ДIаеннача цо зIамигазIамига дакъалгаш а даь кооператоpашта дIа-хьа йийкъар ерригa МСО (межсовхозное строительное объединение). Бувбоалача кооперативхоша дIа-хьа йодайир иштта а къе хинна материальни база.

ХIанз цхьаькха аргIанара «операци» ца йича яргIоацаш тIаьхкий ден тIа кхаьчай мискa МСО. Хьалха цхьа начальник мара вацар цига. ХIанз итт кооперативе — 10 ва уж, цхьаннена шоллагIвар кIалаотта а ладувгIа а ца дезаш. Бокъонца мустьяьй цар из организаци. Цхьанне шоллагIчоа боагIа кхоачам шийгахьа увз, озабезамаш ду. Приписка а йолаеннай. Масала: дIадахача шера 219 эзар сом совгIа приписка яьй цар шоаш ца баь болх дIа а язбеш.

ЧIоагIа кIалдитад шоай МСО гIулакх цун керттерча заказчикаша — района совхозаша а. Из вIашагIъелчахьа шоашта цо даьча балхех сом хилл.л ахча цун дIаденна а цаI совхоз яц районе. ХIаьта царех дIахьаьрча ахча цифра фоартах мIараш хьекхийтала а да.

Укх деношка парте райкома бюро заседане цIенхашта къамаьл хилар цу гIулакха хетадаь а МСО кувгаш тIа оттаргйола наькъаш лохаш а. Царех цхьа никъ ба — кооперативаш дIа а яьха хьалха ше хиннача тайпара МСО юхаметтаоттаелга. Ховргда вайна цох фу хул.

ДIахо района эшача гIишлон организацей низага дилача форда чура хи тIадам мо мара яц вай лакхехьа йийца уж ши организаци. Сихде дазар республико Наьсарен район социально - экономически дегIайоалаяра гIоновкъостал дергда аьнна оттаяь программа кхоачашъелга.

М. ЗАНГИЕВ, М. МУТАЛИЕВ,
тха собкорраш.

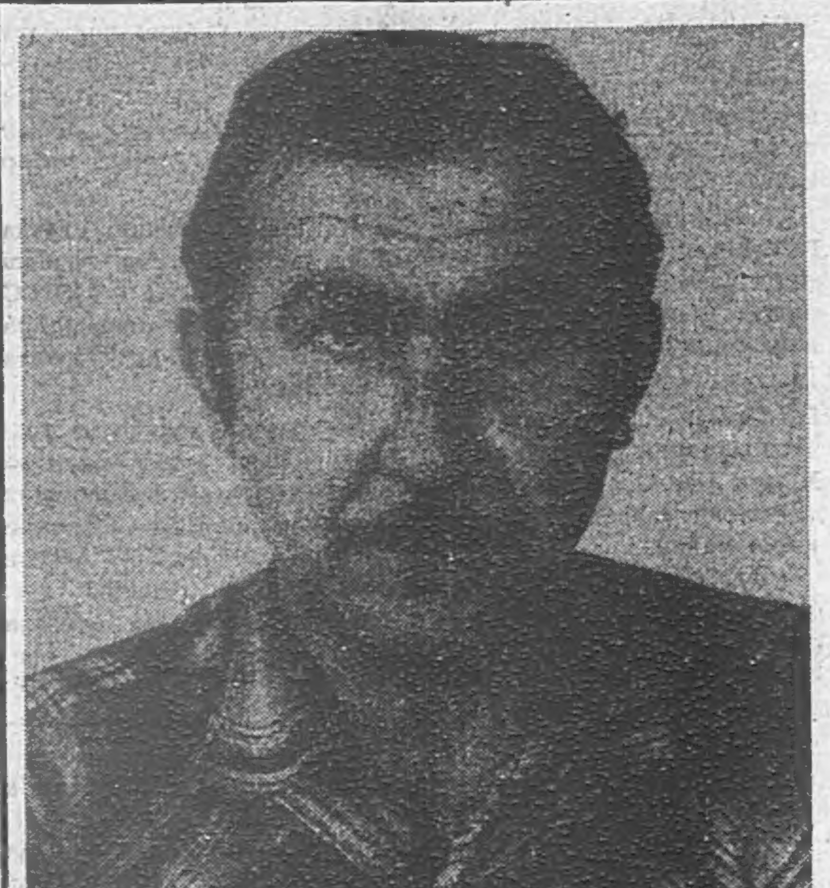

ДIатIахьажача бирсо хете а дог-кIаьда, нийсхо езаш бакъ саг ва сурта тIа шоана гуш вола Эазранерча «Электроинструмент» яхача ГI. Ахриев цIерахча завода № 43 йолча цеха начальника заместитель Кодзоев Валерий. Дукха ха я цо цу чу болх бу сесарагара дIаволавенна хIанз шийгарча постага кхаччалца. Дика Iомаяьй шоай хIара болхлочун оамал, цун кулговзал. Цудухьа атта да Валерена боггI-боагIача болхлой дIа-хьа нийсбе, чоалханегIа бола болх хьан бала беза ха.

Цехо цахаддаш производственни планаш кхоачашъярах а, нахаца эздий, Iимерза хила харах а баркал ала доагIарех ва Валерий, хIана аьлча, цун организаторски хьинар - хьаькъал дукха да цу къахьегама процесса юкъе.

АВТОРА СУРТА ТIА: В. Кодзоев.

КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

ГIалгIаша дехачунга хьожаш йолча СССРа Лакхехьарча Совета Къамий Совета Комиссе аргIанара заседани хилар.

«НизагIа Iодахьийтача халкъашта яь репрессивни акташ шоай ларде бокъо йоацаши преступнии лархIарахи цу халкъий бокъонаш меттаоттаярахи» йола СССРа Лакхехьарча Совета Декларацин советски законодательствапа цхьана товргйолаш сихагIа вIаштIехьдаккха деза, репрессеш текхача гIалгIай а кхыча а советски къамий бокъонаш йизза меттаоттаяр духьа — белгалдаьккхар заседане дакъалаьцараша.

Иштта хьоахайир заседане шоай автономи меттаоттаярах гIалгIаша деш долча дехара цхьайола социально-экономически аспекташ а.

Белгалдаьккхад Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьара Советн Министрий Совети йоагIаш йола предложенеш вIаштIехьа а яьха, уж юкъейоалас декхарийла я, аьнна.

Автономи меттаоттаярца дувзаденна цхьадола гIулакхаш гIалгIайн хIирийн халкъий хьашташ вIаши лоархIаши теркалдеши мара кхоачашде тарлургдац, яхаш а дийцар комиссе.

Комиссе заседане дакъалаьцар Нохч-ГIалгIайн Къулбаседа - ХIирийн АССР-ий кулгалхоша, СССР-а а РСФСР-а а халкъа депутаташа, автономни республикай общественноста викалаша.

КХАЙКАРАЛ

Укх тIеххьарча хана СОАССР-а массови информаце средствашка яьржай гIалгIайн хIирийн къаман - пачхахьалкхен структураштен исторenен хетаяь тайп-тайпара публикацеши радио-телевизионни передачаши.

Цу тайпарча публикацех тIеххъаръяр «Къулбаседа ХIирийче: замай наькъаш вIашагIкхетача» яхаш я. («Социалистически Осети», 7—8 июль 1990 ш.)

Цун авторaша къайлaдакха хала дола цхьан оагIорахьара бIарглакхари субъективизми юкъедалийтад чоалханерча исторически событей а вай ханарча проблемай а анализ еча. Тхо бIубенна да историкийн публицистийн керттера декхар — конфронтаценеи къовсама юхьигаштеи, регионера общественно-политически хьал толхаде гIертараштеи лаьрхIа духьалъоттар да, аьнна. Алхха цу гIулакхаца бувзам болаш хила еза массови информаце средствaш а.

Оаха тIахьех хIирий новкъостий, цоашкара Iалaьмате боккха бехктокхам а гойта, ССР-а Союза Президентага ладувгIа, СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совета Комиссе тIеххьара выводаш ялцца гIалгIаштеи хIираштеи юкъерча бувзамех лаьца публикацеш ца е.

Къамий политикахи къамий бувзамехи йола Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета массазара комисси.

ПАЙДАНЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Самардийнахьа республикерча газетий редакцешка болх беш болча журналисташца вIашагIкхетар хилар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара НГIАССР Лакхехьарча Совета председатела Д. Г. Завгаева.

Цига дийцар КПСС XXVIII съезде хиннача хьалах Нохч - ГIалгIайчен викалаша парте съезде РСФСР халкъа депутатий съезде лаьцача даькъах, республика гIулакх тоадара хьакъехьа карагIа даьннарех.

— КПСС съезда итогех керттердар парти эгIае, дIаюха къоастае, из лоьш хиннача цхьа барий, вIаштIехь ца далар, вешта аьлча, бакъболча коммунисташа, мокхаза берд хинна дIа а этта, из дохадар лерхI аз, — аьлар Д. Г. Завгаева.

— Цхьабакъда, парте а хIара коммунисто а кхетаду тхьовра хьалха лелабаьча тайпара болх хIанз лелабе йиш йоацилга.

ХIаьта вай цу хьакъехьа хувца, хано дIадеххача тайпара болх бе хье ца луш дIадолалургда, воай сий хаьдда долча гIулакхашца лакх а деш, — IотIатехар нов. Завгаева Д. Г.

ВIашагIкхетаре белгалдаьккхар республика дикагIа дегIа йоалаяра Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето уж шаккхе а съезд йолча юкъа а цул тIехьагIа а боккха болх чакхбаьккха хилар.

Масала, Турцеца приграничиа торговли вIаши гIулакхаш леладара хьакъехьа мехка правительствогара мукъа баьккхаб.

ХIаьта хьабе болх боацаш лелача наьха проблема аттача яккхаран тIадерзадаь да электронни промышленноста министерствона чуйоагIаш йола массех цех вай республике Iойилла лаьрхIа хилар а. Царех цхьаяраш укх шерре а болх бе дIайолаялийта лерхIаш а я. ДукхагIолча даькъе нах бахача районашка, юрташка хургья уж цехаш. Беза мах бола продукци ара а хецаргья цар.

Иштта вай республика кулгалхоша дийцад РСФСР Лакхехьарча Совета председательца Н. Б. Ельцинца а цун хьалхарча заместительца Р. И. Хасбулатовца а республике экономика институт хьаяра хьакъехьа, цу деша ларде лаьца да хIанззалца йолча хана Iилмах малрра когIортолга еш гIулакх леладе ца хилар.

Иштта Нохч - ГIалгIайчен викалаша шоаш цу форумашка болаш вIаштIехьдаьккхар хьалха хинначул совгIа 300 сахьат республикански телепередачаш хургйолаш. Иштта цига мукъа беннаб вайцига керда вай ханар телевизионни корпус хьалъелга дIадоладе а.

Цул совгIа, а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета председатель Д. Г. Завгаев дакъалоацаш хилар гIалгIай автономи хьаяра хьакъехьа вIашагIъеллача комиссе. Цу комиссе дийца а дийцар гIалгIай автономи хьаяра гIулакх, цхьан кога тIа даккха а лаьрхIар. Цига а хьадда а. гIулакх бакъдолчунца къоастадара а тIехьа къахьийгар вай делегаташа.

Журналисташца хиннача вIашагIкхетаре дIахо дийцар дIадахача ах шера республике даьхача хьокхамех. БIарчча хьанийцача, тахан вай вахаро дIадекхача бесса уж деце а, дIадахача шерашка хиннарашца нийсдича, дукха а лакхагIа уж хилар а позитивни гIулакх долга белгалдир.

Иштта дийцар вай республикера общественно - политически хьал доханза хилар.

Лакхехьа мел дийцача дешашта республика журналисташа теркам тIабахийта безаш а наха долашдар, бакъдар дукхагIа дIадовзийтача нийса хургхилари из дIадовзийта доагIаш хилари белгалдаьккхар.

Журналисташца хиннача вIашагIкхетаре дакъа лоацаш бар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь А. Д. Яндарови Нохч - ГIалгIай АССР Гостелерадио Комитета председатель Ю. В. Марейченкови.

Х. ГИРЕЕВА.

ХАЛКЪА ЭЗДИЙ IАЬДАЛАШ

ДIадахача шоатта дийнахьа шозлагIа белхий гулбеннаб Нохч - ГIалгIайчене. Дай шера Iаьдалаш оаларех цаI да из. Бакъда эздий Iаьдал-м да.

Республике къахьегамхоша массанахьа а хьаллаьцад белхий белга. Белхий беча юкъе городашка а юрташка а, дакъа лоацаш хул маIанах а кхалнах, боккхий нах, кагий нах. Белхий белга халкъа къахьегама цIей а хинна дIаэттад. Белхашка саг вода цига къахьегарах доагIачунга дог доахаш а воацаш, наха деча юкъарча гIулакха юкъе дакъа лацар духьа.

Наьсарен района Экажкъонгий - Юрта хилар иштта бола белхий.

— ХIанзчул тIехьагIа хIара шоатта дийнахьа белхий бе лаьрхIа да тхо, — йоах юрта Совета исполкома председатела заместитела С. Мержоева. — Белхий балехьа хьалха массаза а нах мабоагтIара вIашагIкхийтта арабоврг болаш кийчо ю оаха. Хьалхе а хьагучабсах новкъостал эшаш бола дезалаш, цхьабиса а къабенаа кIалбиса а нах. Эгтара хьалха царна новкъостал деш хиларца дIаболалу белхий. Белхий беш хиларо къахьетама, шийгара наха беркат далар ловш хилара уйла ёуйоссаю сага, нах вIаши гаргаоз, царна юкъера гIулакхаш керда а доах, дикагIа а хулийт. Белхий беркате а халкъа дезаш а хIама да...

«Сона сай юрта иштала дукха се дагайохаргйола нах хургбий хацар» — яхаш дувц Гагиева Фадимана. Из цхьаккха бер а доацаш, е кхоачара гаргара нах а боацаш, цхьаь йиса йоккха саг я. Цхьан хана даьча тишача, дехача цIагIа ях из. Цу чу саг воахавалар тамаш йолаш да из. цIалг.

Цунна новкъостал де оарцагIбаьлар юртахой. «ЭкаоарцагIбаьлар юртахой. «Экажевский» совхозо гIишлон материалаш елар. Цу материалех гIишло хьалъяра оарцагIбаьлар совхоза прораб А. Сапралиев, гIишлошъеча участка мастер Х. Муталиев. ХIаьта юрта бахача Измайлов Баширен Цечоев Бесланеи наIараши кораши дера, цхьацца эша хIамаш яхьаш баьхкар кхыбараш.

ЦIа хьалдеча новкъостал деш бар совхоза механизатораш Г. Сапралиев, Ю. Беков, Я. Аушев, кхыбараш.

Юрта бахача боккхийча наьха совета член вола Хамхоев Хьамид бIарг локхаш вар цIа дотташ боахкача нахага. Гагиева Фадимана цIа хьалдаь даьккхар белхаша. Боарам бацар йоккхача сага гIадъяхара.

Грозненски района зIамигача АтагIа яхача ялх бер долча Керимова Хаврайна цIенош доттача новкъостал де цу юртара шовзткъа гаргга саг венавар. Бийсанна доккха доагIа дийлха доллаше а юкъахдаланзар белхий белга. Цу дийнахьа цIеной бада тIа топпар билла, карcасах даь пенаш хьаьха. цIеношта йовкъаш йохка езаш дар. Цига эша топпар хье трактор а йоалаеш венавар «Предгорный» совхоза механизатор Азимов. Бакъда Азимовна ховргдацар цу дийнахьа Хаврай белхий бий. белхашка венача Дудаев Шарпуде воалаваьвар из.

Цхьабараша цIенош доттар вокхара царна даа хIама кийчдора. Цхьанне ера ведарашка гIамгIаш. ХIаьта белхашта Юкъерча Азе деш дола «Кульчитай» яха шу кийчдаьдар Зубкаева Кучирас. Массанена а дезадела из.

— Нагахьа санна Кучирас даа хIама кийчдергдале, со-м хIара дийнахьа а белхашка ухаргва, — яхаш бегаш бора белхашка венача Чугаев ИбрахIима.

Нагахьа санна цу дийнахьа белхаша цIенош дотташ баь болх Хаврай ший бе бийзабаларе, тIаккха цхьан-шин бетта къахьега дезаргдар цун.

— ЦIенош хьалделга сага вахача боахам тIа нийслуча эгтара халагIчарех цхьа хIама да, — аьлар Хаврай маьрдас Ахьмада. — Из сай хана дукха Iайша ва со. Са кхозза де дийзад цIенош. Кхел этте вахачара вохаш из хIама тIакхаьчад сона. ЦIенош хьалдеш хала хиларал совгIа, сага садуаш, цун сатем боабеш гIулакх да.

Цудухьа мах баь варгвоаца новкъостал дир оаш укх са дезала тахан, баркал хилда шоана, даьла раьза хилва шоана, — аьлар Ахьмада.

Грозненски района Нагорни яхача юрта бахача наха дагадоаллаш дош дар шоай школа ханнахьа тоаяь йоаккхилга. ХIаьта шоатта дийнахьа Iуйрийна кхайсса делхаш догIа дар.

Белхий хургбий, аьнна шийга хьаьттача Побединск юрта Совета председатела Губашева Тамаре, аьлар, моллагIа ха отте а белхий хургба.

ХIаьта цу дийнахьа де лерхIаш хиннар дукха дар. Нах шоаш а раьза хилар белхий бе. Иштта вIашагIкхийтар белхий. Школа тоаяра эшаш яр цхьайола материалаш. Уж яйтар «Грозненский» совхозо.

Чуййнна къахьийгар школа тоаеш цу дийнахьа. Бакъда, ремонт чакхъяланзар. Цудухьа кIирандийнахьа а болх бир.

Мар а венна зIамигача кхаь бераца йиса я Радужни яхача юрта яха Ахмадова Тамара. ЦIенош деш йоаллача цунна новкъостала белхий хилар иштта дийнахьа бийла кирпишкаш еш.

Цу тайпара белхий хиннаб республика городашкеи юрташкеи дIадахача шоатта дийнахьа.

Т. ПУГИЕВ.

КПСС XXVIII СЪЕЗДЕИ РСФСР ХАЛКЪА ДЕПУТАТИЙ СЪЕЗДЕИ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕН ВИКАЛАША ДАЬ КЪАМАЬЛАШ

ПАРТЕ НИЗ ЦХЬОАГӀОНЦА БА

КПСС XXVIII съезда делегата, парте Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара, НГӀАССР Лакхехьарча Совета председатела Д. Г. Завгаева ТАСС-а корреспондента съезде енна интервью

— Доку Гапурович, коммунисташ меттел, хетаргахьа, беррига советски нах а хьеж КПСС XXVIII-ча съездага — цхьабараш дикага догдоахаш, вожаш цхьа хӀама хилар кхераш. Хьона хетачогӀа, хьан сатувсар кхоачашдергда съездо?

— Вай чӀоаггӀа хьайнача, хатарехи йоакхонахи йизача общество хета а хетар съезд тайп - тайпара хургья, аьнна. Кхыча тайпара хила йиш а яцар. Пхи шу хьалха парте шийна тӀаийцар боккха мухь, хӀанзалца вай даьхача тайпара дӀахо даха йиш яц, аьнна гуччахьа дӀа а кхайкадаь. Перестройка идея кхайка а яь, цун кӀийле а кийчъяь, из практически кхоачашъяра керте а этта, КПСС-о, цун кулгалхоша сатийнача вахарах баьхар шоаш. Хьекхача хувцамий кердача михо идеологически догмаша къайла даьллача вай вахара телха моттигаш цӀенъярал совгӀа дукха доми чопи а хьоабир, иштта хила а доагӀар. Из доагӀаш да. Перестройка — из революци я. ХӀаьта революцеш хила йиш я, хоастам ба далла, цӀий Ӏо ца дохийташ — къовсам боацаш, цкъаза геттара ира.

Пертена хӀанз критика ю аьттехьара а аьрдехьара а. Цул совгӀа, кӀезига доацаш цхьан позицешта етт «демократаша» а «консерваторааша» а. ХӀанзарча хьалашка парте вахара а практически балха а принципех вӀашдухьалара уйлаш а я. ХӀаьта бакъдар цаӀ мара дац. Из чӀоаггӀа аьннад М. С. Горбачева яьча Политически отчета тӀа: «...Парти е политически а е моральни а бокъо йолаш яц перестройка кхел бахьан бола бехктокхам шийна тӀерабаккха, ший лоархӀама лорзагӀъяла, общественни процесса новкъзаръяла». «Иштта гӀулакхо, геттара критически хьала цӀенхаштта а цӀена а баьча тохкамо, программни документаш тӀа кхайкабеча наькъо йиш хулийт съездо шийга дахьа дог доадергдац, тахан вайна дагадоахкача, къувлача хаттарашта жоп лургда ала. Иштта да алхха сона хетар хинна ца Ӏеш. дукха деча хоамийи ухийтача телеграммайи уйла йича, Нохч - ГӀалгӀайчен дукхагӀболча коммунисташта, автономни республика къахьегамхошта хетар а.

— 51 эзар коммунистагара викал йолча Нохч-ГӀалгӀай делегацена юкъе 13 полномочни делегати хьийха вена ши саги ва. КӀезига наказаш даьдац шуга массанега а. Царех эггара керттера дар къоастаде йиш хургьяцар-теш?

— Тха лоаман край тахан дукхача социально-экономически проблемех йиза я. ДегӀаахара эггара лоархӀамеча хьокхамий хьакъехьа Россе практически тӀехьаюсарех я, аьлча тоъам ба. Бахьанаш укхаза дукха да — объективни а субъективни а. Атта доаца хьал гуш дар тхоах тийша тхона делегатски мандаташ еннача тха мехкахой хетарашкен дагадоахкарашкен, хьежача. ДукхагӀа а чӀоагӀа а хозаш яр перестройка кхел бахьан, парте ший кхел бахьан кхераш йола оаз. Иштта хьахилар делегаце эггара керттера наказ — КПСС идейнии организационнии цхьоагӀо бахьан, из мел ца ялийта, цул совгӀа, ца йохийта чӀоагӀа латта, аьнна дола наказ. Цу тӀехь латтаргда тхо чакхдовллалца — пленарни заседанешка а секцешка гӀолла беча балха тӀа а.

— Доку Гапурович, Ӏа дукхача шерашка болх баьб парте обкоме тайп-тайпарча гӀуллакхаш тӀа волаш. Шу хьалха альтернативни кӀийлен тӀа хьо хержар обкома хьалхарча секретаралла. Лоацца аьлча опыт йолаш я, зӀамнга а йоацаш. Хьона хетачогӀа фу хувца доагӀар хӀанз КПСС практически балха тӀа?

— Геттара доккха да хаттар. ХӀаьта а тезисни жоп дала хьожаргва со.

Тхо, коммунисташ, гуччахьа дувцарен демократизман позицеш тӀа а дусаш, тахан цӀенхаштагӀа хила деза тайп-тайпарча деструктивни низий гӀулакхашка. Хьадда хьахада деза, нагахьа санна эшаш, парти чура йохае, из политически аренера юстаръяккха гӀертарех. Из, сона хетачогӀа, центре даь ца Ӏеш. моттигашка дукхагӀа а де деза. Къахьегама коллективашка, партийни организацешка, цхьаннахьа ца ховча тайпара дика хов мала мала ва. Гой цудухьа дукхагӀа бокъонаш яла еза юххьанцарча организацешта. Вешта, из-м теркалдаьд партийни документий кердача проекташ тӀа.

Парте а къоастаде деза шийга кхаьчача халача тӀехьаленца ший дола гӀулакх. ЦӀендаь дӀадаккха деза наха хьалхашка коммунистий авторитет лохье гӀерта дерригa негативни мел дар. Тахан партех болча тешама кризис дӀайоаккхалургьяц парте чухьара демократи дегӀайоалаяра новкъа хаьдда гӀулакхаш дарца, КПСС структурана шийна чухь доагӀаш дола хувцамаш дарца мара.

— МалагӀа да Ӏа дувцар?

— Хьаэцаргья вай, масала, КПСС организационнии структура, юххьанцарча боараме со визза тӀехьа ва цун лоаттама производственно-территориальни принципа. Районнии городскойи масштабал хьаллакхе доврга вай — иштта дола хьал отт цига а. Эггара зӀамагӀйолча области а — обком, автономни республике а — обком, Цхьа структура я, цхьа бакъонаши декхараши да. Аз-м дувца а дувцац партийни комитета цӀи башха хиларах. Йолаш я КПСС Нохч - ГӀалгӀай областной комитет, Нохч - ГӀалгӀай область еце а. Совленна хурган дац укхаза союзни республикай цхьайолча компартешка болчул дукхагӀа коммунисташ болаш автономни образованеш йолаш хилар дагадохийтача.

Тхо, тешалаш, тхоаш духьал да къаман квартирашка гӀолла КПСС дӀа-са екъара, хаьдда духьал да. ХӀаьта парте XXVIII-ча съезда Центральни Комитето яьча Политически отчета тӀа шийтӀа хаьдда аьннад КПСС бӀарчча хилара дизза тарлуш да союзни республикайи автономейи компартеш мамогга дукхагӀа шоай лоӀаме хиларца. Гой цудухьа организационно вӀаштӀехьъяха еза, мадарра аьлча, суверенни паччахьалкхенаш йолча автономей бокъонаш а, хьае еза цу статуса тӀехьа тӀадоагӀача дерриганешка хьежжа шоай компартеш а.

Из проблема укх съезде къоастаергйолаш санна хет сона.

Хьалхашка нийтта дешаш — уж юххьанцарча организацей бокъонаш яле а, взносех даьнна къовсамаш, кхыметтел Ӏаьдал Советашка дӀадалар санна дола доккха дош дале а — къоастаделга мичча бесса тӀехьа теттаро политически демогогаш шоай гӀулакхаш леладе паргӀата бовлийт, шекбола коммунисташ тувлабу, юххера а КПСС мелъю. Шорттига, хьинаре гӀулакх деш, новкъосташка цхьоагӀо йолаш хиларца мара бац парте бокъонца бола низ.

Ш. АСУЕВ,
ТАСС корр.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА С. М. БЕКОВА КЪАМАЬЛ

Укх шера 5 июле парте XXVIII съездо болх бир секцешка гӀолла КПСС политика керттерча лостамашка, эггара лоархӀамеча документий проекташка кӀоаргагӀа хьажар духьа «КПСС къамий политика» секце ший заседани йир Кремла Свердловски зале. Секце балха юкъе дакъа а лаьцар, къамаьл а дир парте XXVIII-ча съезда делегата, НГӀАССР Министрий Совета председатела С. М. Бекова.

Деза новкъостий делегаташ!

Со укх трибуна тӀа ваьннав Къулбаседа Кавказе бӀарчча халкъага ах бӀаь шерал совгӀа йолча хана дола лазар шоана дӀадовзийта. Парте XXVIII-ча съезда яьча Политически отчета тӀа Михаил Сергеевич Горбачева белгалдаьккхар дӀаяхача хана бӀарчча халкъаш дахачара дохадеш дӀаахийтарца дувзаденна цӀенхаштта йола проблемаш хилар. Да а да тахан мохк паргӀатта перестройка еш болча хана, сталинщинай баьдеча итташ шерашка хьаӀайна проблемаш хӀанз вай вахара юкъамоттиге я, тӀехьа ца тетташ шоаш къоастаелга дӀа а дехаш.

Дахачара дохадаьча халкъий хьакъехьа нийсхо меттаоттаяр — из царех хӀаране кхела дош да, из ца къоастадича къамий социально - экономически, политически, культурни прогресса хила йоагӀа кӀийле а хургьяц. Аз бувцараш ба гӀалгӀай, нохчий — аьккхий, туркий - мескетинцаш, Поволжьера немций, крымски татараш. Нах бахачара бохабаь кхычахьа дӀабахийтара акташ законагӀа йоацаши зуламеи хинна хилар бакъдеш йола СССР Лакхехьарча Совета Деклараци тӀаийцачул тӀехьагӀа ах шерал совгӀа ха яьнний. Дахачара дохадаь хиннача халкъаша доккха са даьккхар. Бокъонца йола нийсхо хургхиларга дог даха доладелар уж. Бакъда КПСС къамий политика хьакъехьара Платформеи лакхехьа цӀи яьккха Деклараци тӀаийцачул тӀехьагӀа хьаенача хана шоай проблема къоастаяра хьакъехьа даь лоадама хӀама ходеннадац цу халкъашта. Из дӀахьокха йиш я гӀалгӀай халкъах дола масалаш доаладеш.

Массанена довзаш да Къулбаседа Кавказе революционни къамаш мукъадахара болама керттерачарех цхьа моттиг ГӀалгӀайче хинна хилар. Ховш да гӀалгӀай халкъ контрреволюцена чӀоаггӀа духьалъэтталга, массане цхьа барт а болаш, Къулбаседа Кавказе цу халкъо Советий Ӏаьдал лорадаьлга, из бахьан долаш ЦӀе ГалгӀайче яха статус цунна енна хиннилга. 1919 шера яь хиннача ший автономех шозза даьккхад из халкъ Советий Ӏаьдала шерашка.

Иштта да цу деша истори. 1924 шера Горски республика дӀаьнначул тӀехьагӀа цунна юкъедаха хиннача халкъашка (цу хана хӀирийн гӀалгӀайн) шоай къамий автономи кхаьчар. Лоалаха дахача шин халкъага хӀарадар ший тайпара дегӀаахара цхьатарра тораш къаьчар. Цар столица яр 1931 шера город Орджоникидзе аьнна цӀи тилла хӀаьта хинна город Владикавказ. 1924—1934 шерашка гӀалгӀай къаман автономи дегӀаахара юкъ Октябрьски революце сомадаьхача унахцӀенча низаша баьча балхах бухсоццаш хьахинна эггара дикагӀдола хӀама лархӀа мегаргдар, нагахьа санна хӀаьтте а из дӀаяккхара йола кӀийле кийчъеш хинна ецаре.

Къаьстта 1934 шера ГӀалгӀай автономни область Нохчий автономни областах дӀатехар, общественни хеташ дар, цун къаман хьашташ теркал а ца деш.

Цу актаца гӀалгӀай город Орджоникидзера арабаьхар. Цу тайппара, новкъостий, гӀалгӀай халкъа трагеди дӀайолаеннай 1934 шерехьа а, Сталин ший хьашдар деш наха низ бе волавеннача юххье. Цу ханне а йов йолаелар цу халкъа экономикера, социальни культурнии дегӀаухачара позицеш. 1944 шера шозлагӀа цӀенъяь дӀаяьккхар автономи нохчийи гӀалгӀайи халкъаш шоаш дахачара дохадаь кхычахьа дӀадахийтар бахьан долаш.

Цу шерашка бехк боацаш халкъашта законагӀа боацаш баь хиннача низах хьахинна шийла кхера дег тӀа увт хӀанз а тӀехьа. Сталина культ личноста шерашка унзара репресси тӀаоттаяьча халкъех цаӀ да гӀалгӀай халкъ. хӀанзалца ший паччахьалкхен — автономни бокъонех даьккха а да.

ХӀара халкъа бокъо я ший автономни йолаш хила. ГӀалгӀай халкъ цӀаккха раьза хурдац ший наьна кхуврч юхахьакхоачийртаргбац, яхар тӀаэца. Кхыча тайпара цу деша уйла яр ха зехьа йоаяр мара хӀама дац, из бакъду дунен опыто татаро-монгольски низ-Ӏоткъам хиннача хана денз. ГӀалгӀай дийна мел болча хана уж кхайкарга мехка кулгалхошка, шоашца нийсхо лелаелга дӀа а дехаш.

КПСС XX съезд хинначул тӀехьагӀа денз укх тӀеххьарча ткъаь итт шерал совгӀа йолча хана гӀалгӀай халкъа викалаша тоннаш жалобаш яхьийтай шоай автономи меттаоттаяра дош дувцаш. 1988 шера халкъа цӀерагӀа парте Центральни Комитетага дӀаделар 60 эзарнел дукхагӀболча наха кулгаш яздаь долла Кхайкарал. ДӀадахана шера сентябрь бетта городе Грозне хилар гӀалгӀай халкъа ШоллагӀа съезд. Аз шун теркам тӀаозаргба Хьалхара съезд 1919 шера. Советски Ӏаьдал чӀоагӀдаьча хана хинна хилара. Цига, ШоллагӀча съезде тӀаийцар резолюци. Цу тӀа аьннад «Сталинщинаи застояи ханашка хьахинна хӀама хиларах тарра чоалхане хьаэтта исторически нийсхо йоацар дӀадаккхар, гӀалгӀай халкъага автономни республика форме къаман паччахьалкхале юхакхачийтар дехаш СССР Лакхехьарча Советагеи парте Центральни Комитетагеи кхайка, тӀаккха из кхоачашдича цох хургда хӀанз дунен халкъашта норма а хинна дӀаотта къамаша шоай кхел шоаш къоастаяра йола къаман деша хьакъехьара ленински программа положени бокъонца кхоачашъелга».

ГӀалгӀай халкъо деш дола дехар хьаллаьцар XXI Нохч-ГӀалгӀай областной партийни конференце, Нохч - ГӀалгӀайчен Лакхехьарча Совета сессе, городе Назране цахаддаш 8 дийнахь - бус лаьттача а СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета гӀалгӀай проблемагӀа йола комисси хьахиллалца а лаьттача бӀаь эзар саг юкъе хиннача митинго, республике парте цхьайолча райкомий пленумаша, ше леха нийсхо сталински генацида туржаӀа шийца цхьана декъаш хиннача вежарашха долча нохчий халкъо, Къулбаседа Кавказа кхыча халкъаша хьаллоацаш хилар гу гӀалгӀай хьалкъа, из бахьан долаш царна доккха баркал а йоах.

Из иштта дале а, гӀалгӀай халкъа кхела дош хӀанзалца къоастадеш дац. халкъо дӀадехар алхха эзар шерашка хинна ший дар да, къам лархӀар, сий, Къулбаседа Кавказа региона дерригача халкъий доттагӀал чӀоагӀдара хьашташ кхоачашдар мара доаццаше а. Сона хетачогӀа, делегаташа могадергда аьнна хет сона цхьан халкъа ираз вокх халкъа ираз доадара чотагӀа хилийта йиш яц, аьлча. Цудухьа гӀалгӀай халкъ эгӀаздуг цун автономи меттаоттаяр: лоалахарча Къулбаседа ХӀирийчене цхьадола низаш духьал хиларо а уж низаш, сона хетачогӀа, укхаза, центре хьаллоацаш хиларо а. цо юхаувз нийсхо меттаоттаелга.

ГӀалгӀаша яхац, новкъостий, шоай исторически даьхене баха нах арабаха, бахачара бохабаь кхычахьа дӀабахийта, алхха исторически доазонашка шоай автономе территориальни правови статус меттаоттае, йизза бокъонца йола реабилитаци е мара яхац.

Деза новкъостий делегаташ!

Вайна массанена хозаш да къамий проблемаш къоастаелга вӀашдухьала, чоалхане, низкъала да, яхаш.

Бакъда, из дац уж проблемаш, къоаста а ца еш, тӀехьа тӀайоагӀача тӀехьенашта йита еза, яхилга. Хано хержад вай, правови паччахьалкхе хьаеш, вай ноахала сталински реакце лаьрххӀа яьхкача сиха йоацаш ювлача минех мохк цӀенбе беза. Из дара кхоачамболлаш низ ба вай: из вай халкъий, вай Коммунистически парте хьаькъал, СССР Лакхехьарча Совета а вай мехка Президента а гаьннара дар гуш хилар, цар авторитет я. МоллагӀча регионе а кхохкам чоалхане отталехьа, къамашта юкъера гӀуллакхаш къоастаде деза.

Юххера а. Аз хьалхагӀа маалара, Нохч - ГӀалгӀайченеи Къилбаседа ХӀирийченеи укх шера май бетта болх беш хилар СССР Лакхехьарча Совета гӀалгӀай деша хьакъехьара комисси. Цун йиш яр дӀадехар нийсхонца а из проблема къоастаелга тӀехьатетта йиш йоацаш а хилар довза. Бакъда, новкъоастий, комиссе гӀулакх сихдеш дац. Цу хьакъехьа оаха бехке ю Къамий Совет, парте Центральни Комитета къамий гӀулакхий Отдел, тхона хетачогӀа. из дош сихагӀа къоастадара гӀо дац цар. Кхаь беттал совгӀа ха я СССР Лакхехьарча Совета комиссе фу оал хьежаш тхо дагӀа. Мел хьежа деза. Оаха лерхӀ гӀалгӀай халкъа хьакъехьа сталинщинас даь гӀалат паччахьалкхен боараме политически методашца тоаде дезаш. Алхха из никъ мара бац къамашта юкъера дов хулийтагдоацаш.

ГӀалгӀай проблема къоастаеча юкъейоалае езац хьалхе а воча оагӀарахьара йовза волюнтаризм санна йола пайдане йоаца варианташ. кхерам оттабар, иштта кхидараш. Цо цӀаккха хӀама дергдац. ГӀалгӀай халкъо лерхӀ проблема къоастаелга дӀахо тӀехьатетта йиш йоацаш. ЦӀена а шолха уйла йоацаш а позици лацеи гӀулакхаш деи ха эттай. Эггара вогӀадар — из да позици еза хилар, къаьстта къамий дешашка. ЦаӀ мара йоаца нийса решени я гӀалгӀай халкъага цун бокъонца йола территореш хьа а кхоачийташ, города Орджоникидзе Тийрка аьтта оагӀорахьара дакъа центр а йолаш автономни республика хургйолаш гӀалгӀай автономи меттаоттаяр. Шийца нийсхо лелаярга гӀалгӀай халкъ хьежа ах бӀаь шерал совгӀа ха я. Цунга хьежаш кӀаьдденнад из хӀанз. Цун цӀерагӀа аз вай парте сий долча съездагара, вай мехка кулгалхошкара дех массаза а Советий Ӏаьдала мутӀахьа долаш хьаденача цу халкъа оаз дӀахозаш хилар, цун дош къоастадар а.

ОБЩЕСТВА ЦӀЕНЧА НИЗАХ ТЕШ СО

КПСС XXVIII съезда делегата. КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А.-ХЬ. Аушева ТАСС корреспондента съезде енна интервью

— Ӏаддал-Хьамид, хьо парте Назрановски райкома хьалхара секретарь, Нохч-ГӀалгӀайчен коммунисташа КПСС XXVIII съезде бахкийтача 13 делегатах цаӀ ва. Укх форумагара фу хилар догдоах Ӏа Ӏайха?

— Цхьа тӀехдаьнна дувца мода мичай хӀанз, бакъда со теш парте, мехка вахаре съездах бокъонца йола дина событи хургхиларах. Хьалха яздора: «съезд хулаш я башха дикача хана»... яхаш. ДӀахо доаладора вай мел дар хоастадеш дола даьсса дешаш. Вай гулденнад геттара чоалханеча, общественни доккхий хувцамаш хулача хана: геттара низкъала я экономически проблемаш, йоассалу тархеш, шерлу къамашта юкъера халахетараш, довнаш. Рулевой а йолаш йиса, халахетарехи шеквоаккхаш дагадоахкарехи вай паргӀата даха низ кхоачаргболаш йий теш парти? Сона хетачогӀа, съезда хьалхашка латта керттера дош из да, сона хет, цу хаттара вай дика жоп лургда аьнна? Со се тешаш ва партеи вай общественни болча цӀенча низах. Хулаш латтача кхерама духьалъоттара из вӀашагӀкхехаргхиларах а теш.

— МалагӀа кӀийле йолаш я хьа оптимизм?

— Из бокъонца йола кӀийле йолаш я. Дагардар цаӀ да — массане а — аьттехьара барий а аьрдехьара барий а — вай вахар дикагӀа хилийта гӀертилга. Бакъда, цун средствай тайп-тайпара цӀи йоакхаш я.

Сона хет М. С. Горбачева яьча доклада тӀа оттаяь а кӀийлен тӀара а программа вай бухсоццаш тӀаккхача лерхӀачун берригача лостамий эггара толашагӀа мел дар. Цо бӀуболийт демократически зарядаца, дерригача адамий дезагӀа мел долчун приоритетаца. Цу дерригне а йиш хулийт цӀена низаш вӀашагӀкхетаргхиларга дог даха.

— Хьо делегаталла хержав Наьсарен, МагӀалбика, Сунженски кхаь района коммунисташа, малагӀа наказаш даьд хьога цар?

— Эггара керттера наказ да парте цхьоагӀонна чӀоагӀа тӀехьалатта везалга. Цул кӀезигагӀа лоархӀам болаш дац вож наказ а — мехка коммунистий, КПСС кулгалхой теркам гӀалгӀай халкъа автономи меттаоттаяра тӀабахийтар. Уж наказаш шоайла дувзаденна да аргдар аз. БӀарчча дар доакъоех малаттий. Частни дар ца къоастадича дерзана теоретизировани ярга, хьаштдале, политически демагогега кхачара кхерам ба. Нагахьа санна оалача дешаца а гӀулакхаца а хӀара сагага ца кхоаче, къаьсттача, ловча хилда из эггара зӀамагӀа, халкъага ца кхоаче, цар лазаш дар шийдар санна ца хете, вай беркатеча цхьоагӀонга кхоаче тамаш я, цхьана вӀашагӀа а кхийтта, юкъара проблемаш къоасталургьяц.

ХӀаьта гӀалгӀай халкъа лазар геттара ира да. ХӀаа, халкъашта яь репрессеш законагӀа йоацаш лаьрхӀай хӀанз. Уж ерриго тамаше зулам даь сталинско-бериевский акташ дӀаяьхай. Бакъда, практике нийсхо меттаоттаьяц.

1944 шера феврале законагӀа доацаш гӀалгӀай бахачара бохабаь арабаха 24 сахьат мара дийзанзар. ХӀанз мел дукха шераш дӀаух цар автономи меттаоттаярга, шоай даьй хинна лаьтташ царга юхакхачийтарга.

— Халкъа депутатий — РСФСР-ен СССР-ен — съездий гӀулакх дац-теш из? Хьо мишта оттаде гӀерт из дош коммунистий форуме?

— Бакъдар аьлча, хьадда йола решенеш — паччахьалкхен органий гӀулакх да. ХӀаьта КПСС общества политически авангард йолаш юсаш майий.

Укхаза хьоаде доагӀа, мехка Президента тӀадилларах СССР халкъа депутатий III съезде вӀашагӀъеллай гӀалгӀай проблемах йола комисси. Цунна тӀадилладар дош бокъонца тахка а предложенеш юкъейоалае а аьнна. Биъбутт баьннаб, хӀаьта предложенеш хӀанз а яц.

КПСС укх съезде аз лаьрхӀад парте къаман политика секце болх бе. Цу депутатски комиссе балха критика е лерхӀаш ва со. Айса аьнпар дӀахазийтара сайна могар дергдар аз.

— Ӏаддал-Хьамид, съезда болх — процедурни дешаш дийцачул тӀехьагӀа — КПСС ЦК Политически докладагара дӀаболабелар. Ӏа мишта лоархӀ из?

— Барчча хьайийцача докладо чулоац вай общества вахара еррига проблемаши оагӀонаши. Парте, халкъа боахаме гӀулакхаш мишта латт хьожаш анализ яьй. Бакъда сога сайга диллача сона хетар Политбюро членашта, КПСС ЦК секретарашта, гӀулакхаш шорттига деш йолча вай правительствана дукхагӀа критика ергья, аьнна. Новкъа хете а, иштта предметни критика хиланзар. Бакъда, сона хет, из динза дисар делегаташа шоаш къамаьлаш деча хана хьалдузаргда, аьнна.

— Хьо кхы а Москве цхьан дийнахьа болх барах варгвац. Газетага гӀолла фу дӀахайтаргдар Ӏа хьай харжархошка — коммунисташка, Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхошка?

— ЦаӀ хилар ловра сона: съезд «хӀама къоастадергдола», вайна ираз дола вахар дахьаргдола барин вац. Вай воаш хьинаре дакъа лоацаш хила деза мехка хулача процессашта юкъе. Ший парторганизаце, ший къахьегама коллективе хулача хаьдда долча гӀулакхашка дукхагӀа а дикагӀа а влияни е еза. Иштта мара дикагӀа дӀайохьалургьяц вайга перестройка.

Ш. АСУЕВ,
ТАСС корр. лаьрххӀа «Сердало» газета.

РСФСР ХАЛКЪА ДЕПУТАТИЙ ХЬАЛХАРЧА СЪЕЗДЕ

Б. Б. Богатырева даьча къамаьла тӀара

Б. Б. Богатырев, Нохч-ГӀалгӀай АССР лаьттан фондах пайда эцарах из лораяран вола паччахьалкхен керттера инспектор, г. Грозный (Назрановски территориальни хоржамий округ, Нохч-ГӀалгӀай АССР).

Веза Борис Николаевич, деза делегаташ! 14 июне СССР Лакхехьара Совет кхайкар союзнии автономнии республикай Ӏаьдала лакхерча органашка шийна юкъе е зуламдаьнна а, е зе даьнна а, е эгӀазбига а нах хила йиш йоаца вӀашагӀтехача Федераце — суверенни паччахьалкхений Союза духьа цхьана конструктивни болх бара низаш вӀашагӀтоха тӀахьехаш.

Лакхехьарча Совето дӀадахача шера дувцилга йоаццаш бокхха болх бир, халкъа боахама дерригача доакъошка перестроечни процессаш сихъяра, советски обществана консолидаци яра, дунен халкъашта юкъера деррига хьал тоадара новкъостал дергдола цхьадола лоархӀаме законаш тӀаийцар.

Бакъда, со кӀоаргга тешаш ва, репрессированни халкъашта реабилитаци яра из деклараци кхоачамболаш ца хиларах. Из хила еза цхьаккха бехк боацаш халкъаш хьувзадеш йола йӀаьхьенна а бала бахьа а процесс дӀаяккха могаш долча законаца чӀоагӀъаь. Ца кхетадеш дуцаш да СССР Лакхехьарча Совето из закон хӀанзалца тӀа хӀана ийцадац, сенга хьеж цига?

Къамашта юкъерча гӀулакхий гармонизаци Росси тоаялара, из политически, экономически дегӀаахара кӀийле я. Российски парламент чӀоагӀо яь хила еза ший территоре тӀа цӀаккха кхы хургдоацаш моллагӀа а къамана Ӏаткъам белга дизза дӀадаккха, репрессированни халкъашта йизза реабилитаци е, исторически цар хинна территореш, царна цхьаккха бокъо йоацаш доахадарах даь хинна материальни зе меттаоттаде, Советий Ӏаьдала цӀерагӀа царна хьалхашка бехказа яла, Къулбехьерча Африке яраш санна йолча колонешта, Палестинера бараш санна болча бахачара бохабаь лелараштa Российски паччахьалкхен территоре тӀа моттиг хургйоацаш чӀоагӀа гаранти яла.

Борис Николаевич, сона хетачогӀа, бахачара бохабаь леларий дош тӀехьа а ца тетташ, таххане а къоастаде дезаш да. Теша безам ба Россе халкъа депутатий ШоллагӀча съездо репрессированни долча халкъашта реабилитаци ерг хиларах, цу беркате гӀа баккхарах кхыча союзни республикашта бола хьокхам а хургба. Из дара ШоллагӀа съезд йолаялалехьа йоагӀаш йолча комиссешка гӀолла хиланза яргӀоаца материалаш кийчъе еза, уж ца хилар бахьан долаш хӀанзарча Съезда йиш хилац из дош къоастаде.

ШоллагӀа. Деза депуташ! Кулгалду органаш вай хержа йолаш, уж органаш лоархӀаш хилар, моллагӀа дош къоастадеча ваӀши сабаре, объективни хилар вай сий дола декхар да.

Баркал шоана ладувгӀарах.

Председательствующи. Сона хетачогӀа, из предложени тӀаэцаш я. ТӀадила гӀулакх хургда, Съезда Лакхехьарча Совета тӀадиллача гӀулакхий перечена юкъе долаш да из бахачара бохабаь леларех закон а хӀаьта доагӀаш дола хьал а оттадергдолаш, тӀаккха законодательно халкъа депутатий шоллагӀча съезде а оттадергдолаш.

(Укх шера 21 июне араьаьннача «Советская Россия» газета тӀара).

БОЛХЛОЧУН УЙЛАШ

ТХОНА ЛОВРА...

Теплоэнергоцентраль-2 яхача предприяте болх беш 500 совгӀа саг ва. Укхаза белгалдоаккхаргда вай чӀоаггӀа лоархӀаме дола цхьа хӀама. Цу предприяте гонахьа мел баьха нах кхычахьа баха дӀабахийтаб из моттиг феца дукха газ йолаш хилар бахьан долаш. Бакъда, предприяте болх беш вола 500 саг-м цу газа кӀалхарваьннавац.

ХӀаьта, иштта атта йоацача моттиге балха боахкача наьха йоакхо мишта ю хьажа яхар со.

Са къамаьл хилар электроцеха мастер волча Сомов Виктор Николаевичаца.

Миштад шун хьалаш, лоархӀадой шо балхах, аьнна хьаттача, Виктор Николаевича дийцар:

Балхах ца лоархӀадеш хӀама-м дац. Укх предприяте хьалкхийна саг ва со. Цунна дола тешал да са къахьегама книжка тӀара йоазув. Из цхьан оагӀон тӀа мара дац. Аз укхаза болх беча хана дукха хӀамаш хувцаденнад вай вахаре, дукха хьакимаш а хувцабеннаб. Цунца цхьана ала дог доагӀаш да цхьаькха а, сона дагадоагӀача хана денз дувцар дукхеи хьадер кӀезигеи долаш хьаденад.

Аз дика кхетаю вай мехка этта цхьаццайола халонаш, со фу ала воал аьлча, кхоаачмболаш дац дулх, даьтта, шекар, кхы цхьаццайола продукташ. Бакъда, аз кхетадеш дац укх дӀайхача дийнахьа цехашка Ӏаьржа болх беш боахкача болхлошта хьогбелча мала минеральни хий массаза ца хилар, мадарра аьлча, паггахьа мара хьакхахьац из.

Цул совгӀа, г. Грозне вахача хӀара сага лаьрхӀа даьтта талонаш я паччахьалкхено хьахьожаяь. Из даьтта ханнахьа болхлочо хьаэцаргдолаш вӀаштӀехьдаккха мегаргдацар-те? Сога диллача уж кӀезига хӀамаш дац, уж санна долча гӀулакхаша наьха балхацара безам боабу, хьаштдале вахарцара а, эгӀазъухийт.

Газета оагӀонаш тӀа, телевидене а радио а гӀолла дукха дувцаш хоз сона, спекулянташца къовсам лоаттабе беза, яха дешаш. Дувцарал совгӀа, хувцалуш цхьаккха хӀама а дац. Дийнахьа эггара наха гучча универмага хьалхашка кагий хӀамилгаш, пасташ, дуфи, бордех хьекха басараш, коробкашкара дикагӀа йола конфеташ, саьгӀаз мах шозза-пхезза совгӀа а боахаш йохкаш латт кагий кхалнах. Эхь деций из? ХӀаьта сарралца халача балха доахкача тхона тика чу хьаэца хӀама дац. Масала. со вахар сайна цӀагӀа оттае лаьрхӀа кондиционер эца тика тӀа.

— Хинна моттиг а яц, — аьнна жоп делар сона. Цигара со араваьлча, сона хьатӀавера цхьа зӀамига саг...

— Къонах, — аьлар цо, — Ӏа бӀаь сом совгӀа лой аз кондиционер йоаккхаргья хьона.

Сона чӀоаггӀа новкъахилар из дош. Малаш ба уж санна дола ийрча гӀулакхаш леладеш бола нах? Уж ба обществана зене нах. Царца лелабе беза лира къовсам.

Цхьа дехар дар са хьога де, — аьлар дӀахо Виктор Николаевича. — Тха предприяте доазон тӀа цхьацца кхачан продукташ йохкаш тика я. ХӀаьта тхона, болхлошта чӀоаггӀа аьттув болаш хургдар, цу тика чу дохкаш промышленни товараш даларе. Цу хьакъехьа тха дехара из кара долчун теркам тӀаозар ловра сона.

Теркал ца дича даргдоацаш цхьаькха а да ала безам болаш, — дувц дӀахо къахьегамхочо:

— Хьона тахан гуча ма даллара, тха предприяти города гаьнна юстара я. Укхаза хьавоагӀача сага чӀоаггӀа низкъала да ший хан-ханнахьа транспорт хьаухаш ца хилар.

Т. МАЛЬСАГОВА.

ВАЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Чоалханеча драматически а турпала а йолча дIаяхача ханах дола дагалувцамаш да памятникаш, обелискаш, мемориальни улгаш, медалаш, орденаши, кхийола цун маьхаленаши. Дагалоацамаша ноахалгара ноахалга дIакхоачийт искусствос — хиинарашца, иллешца, хIаьта хIанз кинофильмашца а йоккхача музыкальни произведенешца а.

Архивни а дезалаша лорадаьча а документаша дукхадар гойтаргда.

Бакъда дIадахачун лар гойташ йолча ерригача средствайх эгтара лоархIамегIа дар кепатеха дош а да, вешта аьлча, книжка тIа даьннар дикагIа лора а лу дIа а довз. Сийлахь-боккхача Даймехка тIемах, цун турпалех вайна мел ховчун юкъера белгала да шоай вахар Даьхе бахьан дIаденнарех дола дагалоацамаш. Цу ноахала вай оалаш дола баркал цIаккха кхоачалургдац.

Советски наха даим дагальттар да 1941 — 1945 шерашка Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа мел байнача бIухой цIераш книжка тIа яхарца малха йоахилга.

Цу хьакъехьа дола дешаш цкъа санна дуккхаза а центральни а вай республиканскн районни а кепайоазон тIа дийцад.

Общественни организацей, цхьаццаболча гражданий лоIам а дехараш а чоте а лоархIаш, КПСС Центральни Комитето 1989-ча шера 17 январе решени йир 1989-чей 1995-чен шерашка Памята Эрригсоюзни книжка арахеца, аьнна.

Дувцаш дола книжка арахецаро, белгалдоакхх партийни документа тIа, байна советски бIухой дег чура кIоаргга лоархIаш а дагалоацаш а хилар да, цул совгIа, кагирхошта, берригача наха тIема-патриотически интернациональнни кхетам балара лоархIаме хIама а да из. «Цхьаккха а вицвеннавац, цхьаккха а дицденнадац» яха девиз кхоачашъе гIо а дергда цо. Из книжка хьакхоллаши доакъашхойи ба СССР оборона Министерство, тIемен къахьегамен ветераний Эрригсоюзни Совет, ВЛКСМ Центральни Комитет, СССР Госкомиздат, машара Советски фонд, КПСС ЦК марксизма-ленинизма Институт, СССР КГБ, СССР МВД, культура Советски фонда правлени, ЦIеча ЖIарген цIеча Ахбеттен обществай союза Исполком, СССР Iилмай Академе дерригъюкъарча исторе Институти СССР исторе Институти. Цу тайпара учредителей цIераш яхаро белгалдоакхх Дагалоацамий книжка хьакхоллача юкъе моттигашкара хьинаре дакъа лаца дезараш малаш ба.

Дагалоацамий Эрригсоюзни книжка кийчдара а арахецара а юкъара кулгалделга, из болх чакхбоаккхача организационно-методически гIо делга а тIадиллад центральни общественни редколлегена.

Цунна юкъе боагIа цIинхеза бола советски военачальникаш, Iилмахой-историкаш, общественни деятелаш, Дагалоацамий книжка учредителий викалаш.

Редколлеге болх беш йола орган — «Советская энциклопедия» яхача издательствона чуйоагIаш йола штатера Iилма - методически центр.

Центральни общественни редколлеге хьадийцад Дагалоацамий Эрригсоюзни книжка мишта хургда. Из алхха цхьа книжка мара хургдац ала хала да. Областий, крайи, республикай тIема шерашка боабаьча де доацаш байнача, човнаш хинна цIаьхачул тIехьагIа байнача военнослужащийи, цхьаболча Советски гражданийи тайпан цIераш тIайолча книжкайх латташ хургда из. Областий, крайй, республикай книжкай ларда тIа арадаккха лерхI дукха иллюстрацеш тIайола цхьан томах латта книжка.

Областной, краевойи республиканскии Дагалоацамий книжкаш моттигарча Советашкен, военкоматашкен, библиотекашка, кхыйолча учрежденешка, леладе, музей, мемориальни комплексай экспонаташ царех е лерхI.

Цу дерригача книжкай цхьацца экземпляр, иштта берригача мехкара сводни даннеш тIайола цхьан томах латта книжка Iодилла лерхI Москверча 1941—1945 шерашка хиннача Сийлахь-боккхача Даймехка тIема Центральни музее.

ХIанз болх. чакхбоаккхаш ба вай Нохч-ГIалгIайчен Дагалоацамий книжка хьакхоллара тIехьа. 1989 шера 5 мае КПСС обкома Бюро дийцар из дош, боагIаш бола соцам тIа а нйцар, мероприятеш а оттайир.

ВIашагIъелла а чIоагIъяь а я республика Дагалоацамий общественни редколлеги. Цу тайпара редколлегеш хьакхолла еза хIара районе.

Укх шера январь бетта райгорвоенкоматашка вIашагIъехкай болх бергбола группаш, лехама балхаш дара кагирхой, кхыбола нах, дешархой цу лоархIамеча пачхахьалкхен гIулакха юкъеозара гIо де деза партийни, советски комсомольски органаша.

ХIара денна гаьна доалаш доагIа Сийлахь-боккхача Даймехка тIема шераш. Денгара денга кIезигагIа бусаш латт цига дакъалоацаш хиннараш. Вай деза декхар да шоай вахар вай Даьхе бахьан дIаденнарий цIераш тIакхувча ноахалашта дIайовзийта, лорае.

Тахан денз тхо кепатоха дIадолалу вай республикерча тIема Комиссариато тIахьийха Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа баха байнача бIухой цIераш, бакъда деррига даннеш хургдац цу спискашка.

Города, республика берригача гражданашка, бIухой гаргарча, бовзача нахага, цар хиннача новкъосташка, царца цхьана тIем тIа хиннарашка оаха кхайкарал ду кепатохаш долча карточка тIа шоашта бIухойх ховш дар IотIаяздар дехаш. Из карточка газета тIара хьа а хоададий НГIАССР военни комиссариате хьадайта шоашта списка тIа бовзачарех кхы тIа а ховшдар IотIа а яздий. Военкомата адрес: Инд. 364047, г. Грозный, ул. Ханкальская, 6.

И. КУНИЦЫН,
НГIАССР военни комиссар, полковник.

КАРТОЧКА-ПАМЯТЬ

военнослужащего, погибшего в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.

Фамилия .... Имя .... Отчество ....

Дата, год и место рождения «.........»..................19 г.

....

Национальность ....

Место работы, кем работал ....

....

Время призыва в армию, каким военкоматом «.........»..................19 г.

....

Наименование воинской части, в которой служил ....

....

Воинское звание ....

Партийность ....

Правительственные награды ....

....

....

Время и причина выбытия «.........»..................19 г.

....

Место захоронения ....

Сведения о родственниках, адреса местожительства

....

....

Основания для заполнения карточки ....

....

Грозный, объединение «Книга», 1990 2234—10.000

1941—1945 ШЕРАШКА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР РАЙГОРВОЕНКОМАТАШКА ТIАХЬИЙХА ДАЙМЕХКА СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ТIЕМА ШЕРАШКА ТIОМ БЕШ А ГОСПИТАЛАШКА ЧОВНЕХ А БАЙНА, ДЕДОАЦАШ БАЙНА БIУХОЙ

Авдаев Авдит Авдаевич 1919 шера ваьв, Ачхой-Мартановски военкомато тIахьийха хиннав, салте, Тернопольски областа г. Подволочиске 1941 шера июле дIавеллав, гаргара нах бах Ачхой-Мартана районе.

Азаров Георгий Емельянович 1905 шера ваьв, салте, Ачхой-Мартана райвоенкомато тIахьийха хиннав, 1944 шера 5 августе Тернопольски областа г. Белехове дIавеллав, гаргара нах бах Ачхой - Мартана районе.

Амзуров Газил Мазанович Ачхой - Мартановски военкомато тIахьийха хиннав, салте, 1943 шера 17 сентябре Смоленски областа г. Ельне дIавеллав. Гаргара нах бах Ачхой-Мартана районе.

Дуванский Михаил Григорьевич 1913 шера ваьв, Ачхой - Мартана райвоенкомато тIавийха хиннав, салте, 1945 шера 25 мае Грузински ССР г. Тбилисе дIавеллав. Гаргара нах бах Ачхой-Мартана районе.

Момуев Ноки Момуевич, Ачхой - Мартановски военкомато тIахьийха хиннав, 15360 в/ч салте, 1943 шера 28 августа дIавеллав. Нана Мамуева Заду ях Ачхой-Мартана района Подгорни юрта.

Мукаев Шепадой, Ачхой-Мартановски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1942 шера 2 декабре Тульски областа Пронино юрта дIавеллав, гаргара нах бах Ачхой-Мартане.

Чулаев Алауди Чулаевич, Ачхой - Мартановски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, Карельски АССР Сечежевски районе, Октябрьски машиннаькъа Раменцы яхача станце дIавеллав. Гаргара нах бах НГIАССР Тутово юрта.

Шепелев Михаил Тихонович, Ачхой - Мартановски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1944 шера 22 июле дIавеллав.

Шовхалов Ахьмад Махмедович, Ачхой - Мартановски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 109 стрелкови полк зIамагIвола лейтенант, 1943 шера 24 феврале Краснодарски края г. Новороссийске Безымянная высота яхача 1,5 километр йолаш дIавеллав. Гаргара нах бах НГIАССР Тутово юрта.

Юнусов Акбар, ваьв 1907 шера, Ачхой-Мартановски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 503 СП салте, 1943 шера 16 сентябре Запорожски областа Новониколаевски района Красное юрта дIавеллав.

Азизов Савкай Гусентьевич Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1944 шера 12 январе Латвийски ССР г. Елгава (ул. Мнера, I бр. кл.) дIавеллав. Гаргара нах бах Ведана.

Алиев Сахрудин Махмудович Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннав, гварде старшина, 1943 шера 14 октябре Киевски областа Ивановски районе дIавеллав. Гаргара нах бах Ведана района Медвин юрта.

Алиев Увей Алиевич ваьв 1919 шера, Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1941 шера 22 августа Мурманскн областа Кандалакшски района Алакутти поселке даiвеллав. Воша Алиев Иба вах Ведана района ДаргIе.

Муртазалиев Пахир Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 3 къаьстта йола гIишлош ю батальон, салте, 1942 шера 25 ноябре Краснодарски края Апшеронски района Нови-Тубы юрта дIавеллав.

Мусалов Курбай Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннав, п/п 15384 салте, 1943 шера 13 августа Смоленски областа Ярцевски района Канырезщина юрта дIавеллав.

Саракиев Мохьмат Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 1943 шера 15 августа Смоленски областа г. Ельне дIавеллав.

Тепсуев Шарани Тепсуевич ваьв 1920 шера, Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннва, воккхагIвола сержант, Тульски областа Белевски района Величиа юрта дIавеллав, Гарагара нах Ведана бах.

Умаров Асхад Веденски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 64 гв. отд. гварде ефрейтор, 1945 шера 18 январе Латвийски ССР Добельски района Лиепацце дIавеллав. Да Умадов Мохьмад.

Алханов Зинутдин Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, п/п 35619 салте, 1943 шера 23 октябре Гомельски областа Лоевски района Уборковски юрта Совета Липняки яхача юрта дIавеллав.

Антонов Василий Аникеевич Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1943 шера 17 июне Краснодарски края Абински района Шагсугски станице дIавеллав.

Абдулаев Сулейман Занкевич 1918 шера ваьв, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 1943 шера 12 мае Краснодарски края Омутненски районе дIавеллав.

Балаянц Сурен Михайлович Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 1944 шера 10 октябре Латвийски ССР Рижски района Далбе юрта дIавеллав. Сесаг Балаянц Екатерина Терентьевна г. Грозне, Субботникий ул. 56 ях.

Батальгириев Шабан Мадаевич ваьв 1920 шера Надтеречни района Бачи-Юрта, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1943 шерамай бетта дIавеллав.

Бисеров Яков Николаевич Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1945 шера 19 марта Латвийски ССР Салдусски района Курсиши яхача вежарала каша дIавеллав. Сесаг А. В. Бисерова.

Ворона Петр Акимович ваьв 1913 шера, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1941 шера октябре веннав. Краснодарски края Белореченски района Нови - Алексеевски юрта ях нана Ворона Агафья Федоровна.

Дужаев Iулт Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 89 СП салте, 1944 шера 27 марта Николаевски областа Вознесенски района Бугски юрта дIавеллав.

Душкин Степан Данилович Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, лейтенант, 1942 шера 12 феврале Краснодарски края г. Новороссийске дIавеллав. Сесаг Бойко Мария Ефимовна г. Грозне, Абульяна улицагIа, 8/6, 18 квартире ях.

Еременко Анатолий Павлович Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, № 126 йола госпиталь, гварде лейтенант, 1945 шера 2 марта Латвийски ССР Лиепайски района Вайнадски кашмашка дIавеллав. Да Еременко Павел Константинович йоккхача АтагIа вах.

Захаров Николай Владимирович ваьв 1923 шера Удмуртски АССР Бошенски района Исаковски юрта, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 77 стрел. дивизе 276 стрелкови полка салте, 1944 шера 8 январе Херсонски областа Горностаевски района Соломки юрта вежарала кашмашка дIавеллав. Нана Захарова Евдокия Евстафьевна Удмуртски АССР Исаковски юрта яхаш я.

Кищенко Антон Никифорович ваьв 1907 шера Ставропольски края Спицевски районе, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1941 шера сентябрь бетта Краснодарски края Белореченски районе дIавеллав. Сесаг Черная Ольга Феоктистовна г. Грозне, Мостовой улицагIа, 1-б яхаш я.

Кожокоров Федор Антонович ваьв 1913 шера Молдавски ССР Кишиневски района Немцель яхача юрта, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 664 стрелкови полк, 1944 шера 12 феврале Херсонски областа Ново-Ворошиловски района Леонтьевка отарашка дIавеллав. Нана Кожокорова Мария МССР, Чеиевски областа Кишиневски района Немцель юрта яхаш я.

Котляров Павел Яковлевич ваьв 1925 шера, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1942 шера июль бетта денз дедоацаш ва. Сесаг Котлярова Краснодарски края Белореченски станице, Калинина улицагIа, 147 яхаш я.

Кремнев Алексей Дмитриевич Грозненски райвоенкомато тIахьиха хиннав, 13271 в/ч старшина, 1943 шера 10 сентябре Краснодарски края г. Новороссийске (4 километр Сухумски шоссе «Октябрь» яха цемзавод) дIавеллав. Сесаг Кремнева Ольга Михайловна НГIАССР Горячеисточненски станице ях.

Магомедов Шервани Ахатович ваьв 1915 шера НГIАССР Курчалой юрта, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 3645-ча эвакогоспитала 603 санитарни рота салте, 1942 шера 10 июне Татарски АССР г. Казань, Арски кашмашка дIавеллав. Да Магомедов Ахат.

Перезолов Алексей Григорьевич ваьв 1924 шера НГIАССР Грозненски района Первомайски станице. Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 293 гвардейски стрелкови дивизе гвардейски 96 стрелкови полка гварде лейтенант, 1944 шера 27 мае Николаевски областа Николаевски района Водопой юрта дIавеллав.

Печерица Иван Емельянович, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 433-ча йолча къаьсттача тIакхашта духьаларча дивизе воккхагIвола сержант, 1943 шера 18 июле Краснодарски края г. Новороссийске (8 километр Сухумски кашмашка) дIавеллав. Да Печерица Ефим Иванович НГIАССР Грозненски района Петропавловски станице вах.

Ильченко Денис Денисович Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 04586 в/ч сержант, 1943 шера 14 октябре запорожски областа Ореховски района Копани яхача юрта дIавеллав. Гаргара нах бах НГIАССР Грозненски района Ильиновски станице.

Поздняков Емельян Григорьевич ваьв 1902 шера, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1943 шера 22 октябре Запорожски областа Ореховски района Ново - Андреевка юрта дIавеллав. Гаргара нах бах НГIАССР Грозненски района «Молочный» совхозе.

Прудский Петр Никифорович ваьв 1915 шера, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 1945 шера 23 январе Латвийски ССР Лиепайски района Прнекульски юрта дIавеллав. Прудская Лариса ях г. Грозне.

Рубанник Григорий Тарасовикч ваьв 1923 шера, 14 сентябре Краснодарски края г. Новороссийске (мифодневски кашмашка) дIавеллав. Да Рубанник Тарас Петрович.

Сидоренко Павел Петрович, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, Тульски областа Беловски района Федински юртара дедоацаш вайнав.

Сухотько Петр Макарович, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, 1944 шера 22 июне Тернопольски областа Бучачски района г. Бучаче дIавеллав.

Старшинин Василий Андреевич, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 215 стрелкови полка старшина, 1945 шера 10 мае Латвийски ССР Лиепайски района Приекульски юрта дIавеллав. Нана Старшинина Ксения Тимофеевна Грозне ях.

Уптевский Федор Федорович Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 295 в/ч салте, 1943 шера 1 феврале Краснодарски края Дински района Васюрински станице дIавеллав. Сесаг Уптевская Мария Викторовна Грозненски района Мичурински юрта ях.

Удатов Василий Ефимович 1924 шера ваьв, Грозненски райвоенкомато тIахьийха хиннав, 1944 шера 1 апреле г. Иркутске дIавеллав. Гаргара нах Грозненски района Ильински станице бах.

Шамсадов Иса Исраилович, 1897 шера Н-Атаги яхаха юрта ваьв, тIахьийхав Грозненски военкомато, 1150 СП 342 стр. дивизе стрелок, дIавеллав Орловски областа Болховски района Кукуево яхача юрта 1943 шера 21 феврале. Цун воша — Шамсадов Сайпула Исраилович вах Н-Атаги яхача юрта Клубная, 12 яхача улица тIа.

Шапошников Иван Михайлович, ваьв 1915 шера, тIахьийхав Грозненски военкомато, гIулакх деш хиннав 595 ср 161 сд часте, лейтенант, дIавеллав 1944 шера 24 апреля Ивано-Франковски областа Городенковски района Назаренково яхача юрта.

Бережной Александр Васильевич, 1921 шера ваьв, тIахьийхав Гудермесски военкомато, сержант, дIавеллав 1943 шера 3 марте Псковской обл., Локнянски р-на Подберезье яхача юрта. Нана — Бережная Екатерина Николаевна ях г. Гудермесе Горького, 52 яхача улица тIа.

Бушуйченко Владимир Иванович, тIахьийхав Гудермесски военкомато, гIулакх деш хиннав 1800 н/п 141 часте, салте. ДIаьеллав 1943 шера 2 феврале Краснодарски краерча Новороссийск яхача городе (зап. скат, выс. 535,5). Нана — Бушуйченко ях Гудермесе.

Верецкий Дмитрий Иванович, тIахьийхав Гудермесски военкомато, гIулакх деш хиннав 11126, воккхагIа вола сержант. ДIавеллав 1943 шера 8 августе Смоленски обл. Дорогобуж яхача городе (каша № 3).

Водолажский Евгений Петрович, ваьв 1923 шера, тIахьийхав Гудермесски военкомато, гIулакх деш хиннав 99 гв. арт. полке, салте. ДIавеллав 1944 шера 10 июля Карельски АССР-а Питкяранта яхача городе (вежарала кашамашка). Гаргарал нах бах Гудермесе Ватутина, 23 яхача улица тIа.

Габайдулин Сахаудин, тIахьийхав Гудермесски военкомато, салте. ДIавеллав Краснодарски края Апшеронски района Маратуки яхача юрта. Нана — Габайдулина Гайпазиз ях Гудермесе Транспортная, 22 яхача улица тIа.

Гайваронский Федор Андреевич, ваьв 1908 шера, тIахьийхав Гудермесски военкомато, сержант. ДIавеллав 1945 шера 23 январе Латвийски ССР, Приекульски р-на Приекульское яхача юрта. ВоI — Гайваронский Виктор Федорович вах Гудермесе, Ленина, 5 яхача улица тIа.

Гвоздецкий Иосиф Алексеевич, тIахьийхав Гудермесски военкомато. ДIавеллав 1940 шера 4 марте Карельски АССР-а Питкяранта - Петрозаводскерча вежарала каша (наькъа 7-ча километре). Сесаг Гвоздецкая Мария Федоровна ях Гудермесе.

Гутовский Владимир Викторович, тIахьийхав Гудермесски военкомато. ДIавеллав 1944 шера 14 январе Псковски обл. Новосокольники яхача городе (Семенкински вежарала каша). Сесаг — Гутовская ях Гудермесе, афшка - наькъа 10-ча цIагIа, кв. 22.

Досаев Сайда е Дасаев Сайди, ваьв 1923 шера, тIохьийхав, салте. ДIавеллав 1944 шера Винницки обл. Липовецки района Зозовка яхача вежарала каша. Нана — Досиева (е Дасиева ХIажар ях Гудермесски района Ишхой-Юрта.

Дегтярев Иван Яковлевич, тIахьийхав Гудермесски военкомато, салте ДIавеллав 1942 шера 9 августе Смоленски обл. Гагарински р-на Карманово яхача юрта. Сесаг — Дегтярева Мария Михайловна ях Гудермесе.

Кошляков Иван Григорьевич, тIахьийхав Гудермесски военкомато, гIулакх деш хиннав 14-ча танкови бригаде. Старшина. ДIавеллав 1942 шера 4 октябре Воронеж яхача городе Ленински р-нерча вежарала каша. Да — Кошляков Григорий Митрофанович вах Гудермесерча Калинин яхача поселке Горьке цIерагIча, номер 48 йолча улица тIа.

Лебедев Константин Петрович, ваьв 1913 шера, тIахьийхав Гудермесски военкомато, гIулакх деш хиннав ГСП, зIамогIвола сержант. ДIавеллав 1943 шера 27 октябре (1942 шера 8 сентябре) Запорожски обл. Пологовски р-на Вербовое яхача юрта. Гаргала нах бах Гудермесе.

Лозовский Иван Елизарович, ваьв 1923 шера, тIахьийхав Гудермесски военкомато, зIамагIвола лейтенант. ДIавеллав 1942 шера 30 октябре Калинински обл., Бологое яхача городерча № 2 йолча вежарала каша. Нача — Лозовская Мария Петровна ях Гудермесски р-на № 2 йолча совхозе.

Мамадов Мода, тIахьийхав Гудермесски военкомато, гIулакх даьд 65 сп, салте. ДIавеллав 1944 шера 26 октября, Латвийски ССР-а Добельски р-на Лиелауце яхача моттиге вежарала каша. Да — Салмурзаев Мамода вах Атагински р-н Дочубар яхача юрта.

Гожин Григорий Петрович, тIахьийхав Гудермесски военкомато. ДIавеллав 1943 шера 13 феврале Харьковски обл. Нововодолажски р-на Охочее яхача юрта.

Климов Иван Алексеевич, тIахьийхав Гудермесски военкомато, салте. ДIавеллав 1942 шера 12 мая Харьковски обл. Нововодолажски р-на Рябухино яхача юрта.

Абдрахманов Федор Васильевич, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 82 стр. полке, салте. ДIавеллав 1943 шера 21 январе. Краснодарски края Горячеключевски р-на Пензенски яхача юрта малхбузехьа 200 метр. Сесаг — Абдрахманова Марфа Малгобеке ях.

Абраменко Иван Иванович, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх деш хиннав в/ч п/п 188417, курсант. ДIавеллав 1943 шера 19 феврале Ворошиловградски обл. Антрацитовски р-на Елизаветовка яхача юрта. Гаргала нах бах Малхгобекски р-на Вознесенская яхача юрта.

Бекбузаров Керем-Султан тIахьийхав Малгобекски военкомато (ше а СоагIап чура ва), сержант. ДIавеллав Киевски обл. Кагарлыкски р-на Б-Шучинка яхача юрта.

Белолипецкий Гаврил Федорович, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 22 отд. штурм. стр. ботальоне, воккхагIвола лейтенант. ДIавеллав Латв. ССР Лиепайски районерча тIемахой каша. Сесаг — Белолипецкая Ганна Макаровна Малгобеке ях.

Блескун Сергей Григорьевич, тIахьийхав Малгобекски военкомато, техник-лейтенант. ДIавеллав 1943 шера 22 августе Харьковски обл. Дергачевски р-на Солоницевка яхача юрта. Сесаг — Туритина Ольга Михайловна ях Малгобекски р-на Вознесенская яхача юрта.

Бондаренко Николай Анисимович, ваьв 1921 шера, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте, дIавеллав Тернопольски обл. Подволочински р-на Скалат яхача городе.

Бондарев Василий Иосифович, ваьв 1904 шера, тIахьиъхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд в/ч п/п 71788, салте. ДIавеллав 1943 шера 25 июле Белгородски обл. Яковлевски р-на Гостищево яхача юрта.

Бураков Василий Тимофеевич, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд п/п 14095, салте. ДIавеллав 1943 шера Смоленске Заднепровски р-на Покровское яхача кашамашка.

Винников Павел Федорович, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 1127 стр. полка 237 стр. дивизе, салте. ДIавеллав 1943 шера 29 январе Краснодарски края Абински р-на Шапсугская яхача станице. Да — Винников Федор вах Малгобекски р-на Вознесенская яхача юрта.

Галушко Ефим Васильевич, ваьв 1910 шера, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте. ДIавеллав Харьковски обл. Волчански р-на Байрак яхача юрта. Сесаг— Галушко М. Н. яхаш я Малгобекски р-на Вознесенске.

Гегаев Батырбек Хакясович, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте. ДIавеллав 1943 шера 23 октябре Гомельски обл. Лоевски р-на Милевка яхача юрта.

Дзакаев Федор Михайлович, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте. ДIавеллав 1943 шера 10 октябре Днепропетровски обл. Верхнеднепровск яхача городе № 37 йолча каша.

Жогин Иван Тимофеевич, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 869 п 271 сд. салте. ДIавеллав 1944 шера 29 июле Ивано-Франковски обл. Долински р-на Болехов яхача городе. Сесаг — Жогина Акулина Федоровна ях Малгобеке.

Заруднев Алексей Яковлевич, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте. ДIавеллав 1944 шера 16 июле Тернопольски обл. Зборовски р-не.

Калиничев Евлант Степанович, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд п/п 2156, 27 ч зIамагIвола сержант. ДIавеллав 1943 шера 9 феврале Краснодарски края Тимошевски р-на Пролетарски яхача хуторе (вежараллала каша малхбоалехьа) Гаргала нах Малгобеке бах.

Кацуба Дмитрий Павлович, ваьв 1922 шера, тIахьийхав малгобекски военкомато, гIулакх даьд байна а тIерабаьннача тIемахой учет еча. ДIавеллав 1942 шера 6 сентябре Краснодарски края Апшеронски р-на Куринская яхача станице. Да — Кацуба Павел Леонтьевич вах Малхбекски р-на СоагIанча.

Коваленко Иван Кондратьевич, ваьв 1910 шера, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 467 ППС ч. 575, салте. ДIавеллав 1943 шера 23-гIча марта, Курской обл., Курчатовский р-на Любицкое яхача юрта. Цигара хьа а ваьккха, 1953 шера дIавеллав Курски обл., Рыльски р-на Ивановское яхача юрта. Сесаг — Коваленко Евгения Ивановна Малгобеке ях.

Киселев Сергей Филиппович ваьв 1925 шера, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте, дIавеллав 1944 шера 17 августа Латвийски ССР-а Мадонски р-не вежарала каша. Сесаг — Киселева Александра Ивановна Малгобекски р-на Чкалово яхача юрта ях.

Козлов Николай Васильевич ваьв 1923 шера, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте, дIавеллав 1943 шера 29 октябре Кировоградски обл., Петровски р-она Зеленое яхача юрта.

Комиссаров Николай Борисович тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 59 гв. стрелкови дивизе, салте, дIавеллав 1944 шера 25 апреле Молдавски ССР-а Слабодзейски р-на Каненка яхача юрта. Да — Комиссаров Борис Михйлович Малгобекски р-на Возненсенская яхача станице вах.

Комиссаров Михаил Борисович ваьв 1921 шера, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд п/п 41668, дIавеллав 1944 шера 12 марте Херсонски обл., Каланчакска р-на Макаровка яхача юрта вежарала ка яхача юрта. Нана — Комиссарова Татьяна Васильевна Малгобекски р-на Вознесенская яхача станице ях.

Костюков Василий Яковлевич, тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 2-гIча межстрелкови полке, салте, дIавеллав 1941 шера 14 декабре Псковски обл., Новосокольнически р-на Климова Окни яхача юрта. ДIавеллав вежарала каша.

Конпаков Егор Борисович, тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте, дIавеллав 1944 шера 5 апреле Одесски обл., Фрунзевски р-на, Затишье яхача юрта.

Криворотько Алексей Алексеевич тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте, дIавеллав 1943 шера 2 октябре Запорожски обл., Гуляйпольски р-на Новознаполь яхача юрта. Гаргара нах — Малгобеке бах.

Кудашев Семен Николаевич, тIахьийхав Малгобекски военкомато, капитан, дIавеллав 1943 шера 18 августа Харьковски обл., Дергачевски р-на Даниловка яхача юрта. Сесаг — Кудашева Екатерина Николаевна Грозне, 69 участке ях.

Луценко Николай Степанович ваьв 1906 шера тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте, дIавеллав 1944 шера 8 июне Брестски обл., Барановичи яхача юрта, № 1 йолча каша.

Лысенко Иван Иванович ваьв 1903 шера, тIавийхав Малгобекски военкомато, ефрейтор, дIавеллав 1944 шера 2 августа Латвийски ССР-а Елгава яхача городе, ул. Мнера, 2 Сесаг — Лысенко... МагIалбике ях.

Малышев Иван Никифорович тIахьийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд ЭГ 1033, салте, дIавеллав 1943 шера 3 марта Новгородски об., Окуловски р-на Купотико яхача юрта. Гаргара нах — Малгобекски районе, Вознесенская яхача станице бах.

Маврин Александр Кириллович ваьв 1928 шера, тIавийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд в/ч ПП 71728, сержант, дIавеллав 1944 шера 1 апреле Молдавски ССР-а Рыбински р-на «Прогресс» яхача колхозе. Нана — Маврина Мария Алексеевна МагIалбике Вознесенская яхача станице ях.

Найко Петр Петрович ваьв 1922 шера, тIавийхав Малгобекски военкомато, гIулакх даьд 1048 самоходни арт. полке, салте, дIавеллав 1944 шера 19 ноябре Латвийски ССР-а Лиепайски р-на Приекупьское яхача кашамашка. Сесаг — Найко Наталья Курьяновна МагIалбике ях.

Оразумбетов Зайдула тIахьийхав Малгобекски военкомато, салте дIавеллав 1944 шера 6 феврале Псковски обл., Новосокольнически р-на Семенкинскае яхача кашмашка. Гаргара нах — МагIалбике бах.

Пархоменко Василий Сергеевич, Гудермесский горвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, дIавеллав 1942 шера 9 августе Смоленски областа Гагарински района Карманово поселке. Сесаг Пархоменко Анна Осиповна ях г. Гудермесе.

Раметов Борис Александрович, Гудермесски горвоенкомато тIахьийха хиннав, салте, гIулакх деш хиннав 19 наькъаш деча батальоне, дIавелав 1942 шера 10 декабре, Красноярски края Апшеронски района, Режет юрта.

Скрипников Борис Иванович, Гудермесски горвоенкомато тIахьийха хиннав, зIамагавола сержант, дIавеллав 1943 шера 23 июля. Белгородски областа, Яковлевски района Смородина Юрта.

Тапанин Андрей Сергеевич, ваьв 1923 шера, тIахьийха хиннав Гудермесски горвоенкомато, сержант, дIавелав 1943 шера 1 сентябре Днепропетровски областа, Никопальски района, Менделеевка юрта (бр. мог. № 31). Сесаг: Тапанина Елена Васильевна, ях у. Гудермесе.

ГӀО ДЕРГДА ВАЙ БЕРАШТА

ВЕР лораданза ца доалаш да. ХӀана аьлча из бер хилар бахьан долаш. Бера дашшен цун гаргарча нахен меттел, бера гӀо де а цунна новкъостал де а дехарийла я еррига общество. Берий йоакхо яр а общественни уйла тӀаяхийтар а дезала сийн лоархӀами лакхбар а Ленина цӀерах йолча Советски берий фонда керттера декхар да. Къахетаме хиларах далац материальни база ца хилча. Из дика кхетаду Нохч-ГӀалгӀайчен дукхача къахьетамхоша.

Советски берий фонда республикански отделене номер 707501 йолча счете хӀара кӀиранна ахчаш кхухьийт предприятей, учрежденей коллективаша, студенташа, пенсионераша. Берий хьал тоаде шийн дог раьза а долаш хӀара саго дохьийта ахча сий долаш а лоархӀам болаш а гӀулакх да.

Укх тӀеххьарча деношка «Фрион» яхача кооперативо фонда республикански отделене 850 сом ахча дайтар Иштта цу отделенерча счете ахча дайтар «Механизатор», Фриз», «Экономист», «Промысловик» яхача кооперативий коллективаша. Грозненски района пригородни маьждитой Михайло-Архангельская яхача кинозон 4 эзар сом ахча дайтар, город Грознерча номер 2-гӀа йолча юкъерча школаи хьехархошен 100 сом ахча дайтар, Самашкинскии Ново-Шароевскии школай хьехархоша а ахча дайтад.

Республикански больницан болхлочо Идрисова 350 сом ахча лайтад, Савчинен Абаевен дайтад ахча. ХӀара бетта ахчан переводаш ю Шахтиевен Зайцеваси.

Значокаши концертийи спектаклийи благотворительни билеташи дохкара чотагӀа а берий фонда бюджет лакхлу. Лермонтова цӀерах долча эрсий драматически театре «Вечер» яха благотворительни спектакль хьекхар, тенакий республикански театре а хьекхар благотворительни спектакль. Уж спектаклаш хьекхарах хьахинна ахча берий фонда отделене счете дӀадахьийтар.

Балготворительни билеташ ийдеш республикански берий фонда бахха юкъе дакъа лоацаш ба Нохч-ГӀалгӀайчен дукха къахьегамхой. Уж билеташ дохк ерригача сберегательни кассашка, почтови отделенешка, «Союзпечата» кискашка, дукхача городашкарча а юрташкарча а тикашка. Бераштa гӀонна денна ахча санна уж билеташ дехна ахча дӀадохьийт да - нана доацаш бой хинна дисача бераштa, инвалидаш хиннача бераштa, обществагара а вайх хӀарангара а новкъостал эшаш дисача бераштa. Благотворительни билеташ дика дӀанийду Старопромысловски, Октябрьски, Наурски районашка. ХӀанз чӀоагӀа кӀезига дехкад уж Ножай-Юртовски, Урус - Мартановски, Грозненски, Ачхой-Мартановски, Ведевски, Малгобекски, Шатоевски районашка.

Дерригаш а 524 эзар благотворительни билет дайтад республике, хӀаьта дехкараш 56 эзар да. Уж билеташ дохка торговле Министерство, Респотребсоюз, «Союзпечать», Сбербанк декхарийла а еш, соцам тӀанийнаб Нохч - ГӀалгӀай АССР Министрий Совето. Цхьабакъда, цу деша боаггӀаш бола теркам тӀабахийтац.

Благотворительни билет лотерейни билет дац. Из мел ийцачун кхадж боал. Вахара тайп-тайпара хала хьал тӀаэтта цӀенах дехача бераштa дезала йӀовхал хургйолаш дола цӀа хьалдеча дикача гӀулакха юкъе дакъа лоац из билет ийцача хӀара саго.

Паччахьалкхено йоакхо ярал совгӀа даьи паьнен йӀовхалах а къахетамах а къаьстача берий йоакхо е а гӀо де а декхарийла ва вайх хӀаравар.

Берий ираз вай доккхий дарий ираз да. УнахцӀена доаца бер — вай доккхий дараштa саготон гӀайгӀен я.

Л. СЕМЕНОВ.

ЛЕНИНГРАД. Дуккхача шерашка вай тешадеш дувцар вай бераш эггара иразегӀа, кхело хьесташ да, яхаш. Гласность бахьан долаш, юххера а вайна бӀаргадайра эггара «дикагӀдар» миштад, иразеча, дезаш долча бераштa уллув дела даьша, ноаноша Ӏокхайсараш, унзаре сица кхийтта лазараш дараш, йӀовхалах а иразерча бералах а баьнараш. Эггара чӀоагӀагӀа Ӏаткъаш дар да — берий цӀеношдукхагӀа хулаш деагӀилга. Тахан Ленинградe уж 25 да, хӀаьта 80-ча шера 10 марта дацар лаш доагӀилга. Тахан Ленинградера хӀара шийтталагӀа дола бер — олигофрен. Из диагноз хьахиннай дай наркоманаши ноаной алкоголичкаши хилар бахьан долаш, цул совгӀа, теркал ца ешйита экологи, тхьовра хьалха а санна дукхагӀча даькъе кхалнаха дещ дола хала балхаш, цахаддаш йолча очередашка хулаш дола къовсамаш; коммуналкашкара гӀараш — вай массазара а хинна дӀаэттача вахара цу тайпарча хьисапо унахцӀена дола бераш хьахулийтаргдац.

Цу порочни гӀулакха гонахьа дуккхача шерашка гобаухаш я вай общество. Из гом боха ца бой, медикашта хетачогӀа цхьа ноахал дӀадаьлча хьахулаш дола унахцӀена бераш геттара кӀезига хургда.

ТӀаккха баркал ца оалаш мишта бутаргба уж санна долча халача хьалашка берий а ноаной а бала байбе гӀерташ бараш. Царна юкъе ба берий цӀеной, бераш деча цӀеной, специализированни клиникай, акушерски гинекологен Ӏилма - тохкама института болхлой. ХӀаьта эмбриогенеза лабораторе гӀо ду бераш ца хулаш болча кхалнаха.

Амма социальни хьалаш, экологически, нравственни атмосфера тоадаро мара кхалнах унахцӀена а хьахулаш дола бераш иразе а хулийтаргдац.

СУРТА ТӀА: дерригa а бераш иштта иразе даларе.

И. КУРТОВА сурти тексти.

(ТАСС фотохроника).

ДАИ, ДАЬ СЕСАГИ, ВОШЕИ, ЙИШЕИ

МоагӀа дахаш лелаш даи, даь сесаги, вошеи, йишеи хиннад. Наьа яла а енна, диса хиннад вошеи йишеи. Лелаш-хьувзаш цамогаш хиннай со, аьнна, Ӏойижай даь сесаг, мар балхара чувоаггӀашехьа, из геттара чӀоагӀа «лазара» хала хиннай. Чувеча мар хьайзав, — фу дуаргда Ӏа? — аьнна.

Цу вай кӀаьнка дихки пехки дуаре ерзаргьяр со, — аьннад сесага. Из дӀахезад ара отар чу йоаллача йишийна. КӀаьнк ара бургацах ловзаш лелаш хиннав. Дас аьннад хьачу а йийха йиӀигага: «Йолле, чувехал вай кӀаьнк, корта боашаргбар аз цун».

ДӀаара яьнна лехаш санна лела а лийнна коравагӀац сона, аьнна, чуенай йиӀиг.

— Йолле, хьа а лахе, воала а веш йола, — аьнна цӀаьхха а юхаяхийтай из.

Едда, елхаш вешийна дӀатӀа а яха: «Волле, дӀавалалахь укхазара вай, даь сесаго хьа дихки пехки диача ерзаргьяр со а аьнна, хьо ве кийчлуш ва вай да», — аьннад йишас. — Чу ма веллахь, дӀагӀо, — аьннад цо.

— ХӀама дер г д а ц, йишилг, дӀачувоагӀа со-м, — аьннад вошас.

— Чувийхарий Ӏа? хаьттад чуенача йиӀигага дас.

— Вихар, укх сахьате хьачувоагӀа, аьннад.

Бургацах ловзаш воалла кӀаьнк хьачу ца воагӀаш дукха а гайна, дас дӀаара а ваьнна, ше хьачувийхав из.

КӀаьнк хьачувенав. Гударг Ӏо а йилла, — Ӏобилла гударга тӀа хьай корта, дагарца хьа корта дӀабаша воал со, — аьннад дас. Цигача корта баша бола а баь ахангахьа кхаьчача гӀолла диг теха корта дӀабахийтаб. Цигача кӀаьнка дулхи, дихки, пехки кха а элла, даа а диа дӀабахаб дан даь сесаги.

ЙиӀиг хьачу а йийха цунга аьннад цар: «тӀехкаш дӀакховса». Йишас аьннад: «ДӀа ма кховсийта ялара оаш уж тӀехкаш». Цхьа кисе тӀормиг а баь, цу чу а ехка, ара хьалъэхкай тӀехкаш. Цхьаши шу доаллашехьа цу тӀехкех ах дошои ах ах дотои хьазилг хиннад.

Хьазилг гӀетта дахад. ГӀетта хьазилг додаш бӀоагӀех карт еш боахкача наха тӀакхаьчад хьазилг. ДӀатӀа а даха царна йиш лекхай укхо. «Дас дийнадар со, сесага кхаьлладар со, йишас тӀехк-мехк гулъяь цох хинна дошо — дото хьазилг да со», — аьнна цӀарре цӀейзад.

— Ай, цӀаьхха лакхалахь из, — аьннад цар а.

— Оаш сона цхьа кхертӀо лой локхаргья аз, — аьннад. «Лургба хьона кхертӀо», — аьннад. КхертӀо а бенна, дӀалекхай: «Дас дийнадар со, даь сесаго кхаьллар со, йишас тӀехк - мехк гулъяь цох хинна дошо-дото хьазилг да со», — аьнна цӀарре цӀейзад из.

ХӀаьта мо додаш — додаш мезах карт еш боахкача наха тӀакхаьчад хьазилг. — Дас дийнадар со, даь сесага кхаьллар со, йишас тӀехк-мехк гулъяь, цох хинна дошо — дото хьазилг да со.» — аьнна цӀарре цӀейзад хьазилг.

— Ай, цӀаьхха лакхалахь из йиш, — аьннад цар а. «Оаш сайна цхьа меза галинг лой локхаргья аз, — аьннад укхо. ЦӀаьхха лекхай. «Дас дийнадар со, даь сесага кхаьллар со, йишас тӀехк-мехк глуъяь, цох хинна дошо — дото хьазилг да со», — аьнна цӀарре цӀейзад из. Цига шийн меза галинг а ийца дӀадахад из.

Циггара шийн йиша йолча уж хӀамаш а яхьаш цӀаденад хьазилг. ДӀачу а кхайна хьаара а ваьккха да цу хьаь юккъе бӀоагӀа теха цига Ӏовиллав. ТӀаккха даь сесаг араяьккхай кхайка.

— Хьаайел, нани, баге,— аьннад. Баге хьалъайешшехьа цу бага чу кхера теха Ӏойиллай даь сесаг. ТӀаккха йиша яьккхай кхайка хьаара.

— Хьаайел, йишилг, баге, — аьннад. Бага моз дӀачу а кхесса цигача цу хьазилгах юха воша а хинна баха Ӏохайшаб уж.

ГӀалгӀай фольклора тӀара.

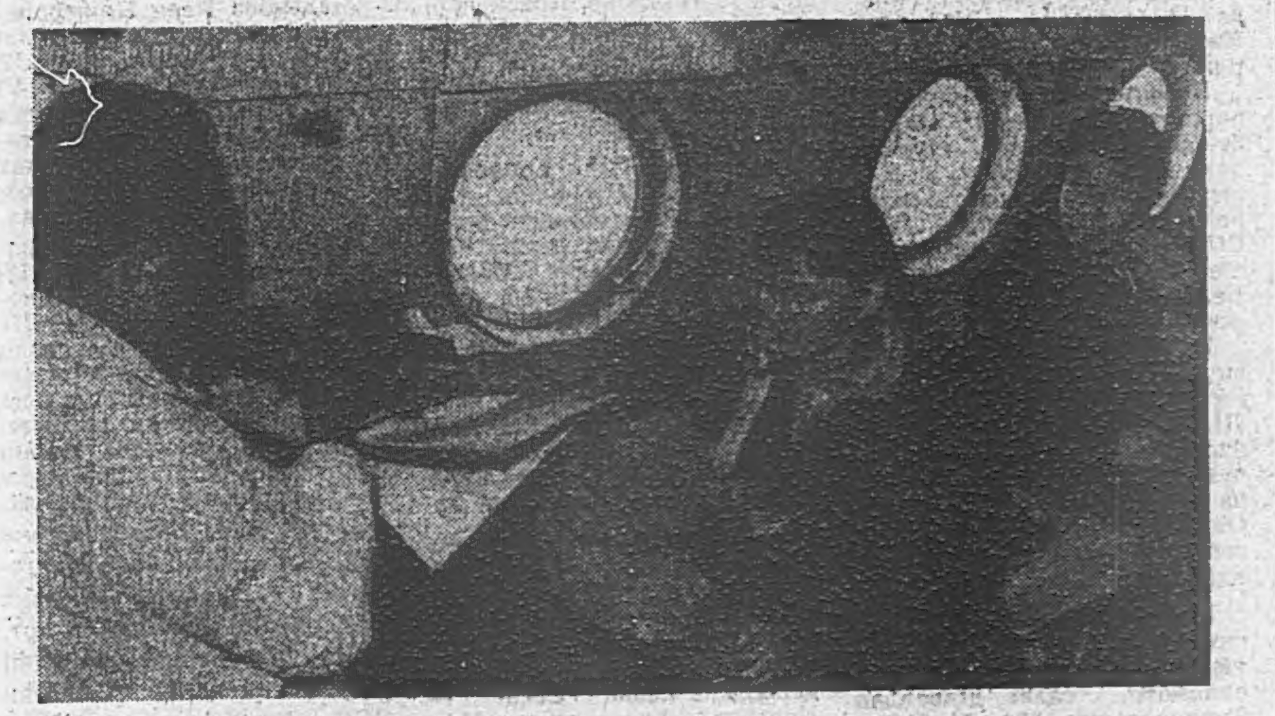

Ю. А. Гагарина цӀерагӀча космонавташ кийчбеча центре советски космонавташца цхьана космосе баха кийчбеш ба японски английски космонавташ.

Японски космонавташ Рноко Кикутии ТийехироЯкияман английски космонавташ Хелен Шармани Тимоти Мэйси тренировкаш еш хилар хьунаш тӀеи хи тӀеи гӀолла вертолетаца эвакуаци еча хана космонавташ де дезаш дараш Ӏомадеш.

Города Кустайнайна гаьна йоаццаш хилар уж тренировкаш.

СУРТА ТӀА: тренировкаш дӀайолаялале медицински обследовани чакхбоалаш ба английски космонавтка Хелен Шармани японски космонавт Майехиро Якияман.

А. ПУШКАРЕВА сурт.

(ТАСС фотохроника).

ХЬИНАР ДОЛА ДОЯРКА

Дукхача шерашка Нестеровскерча шурий комплексе болх беш хьайоагӀа Маева Совдат. ХӀара шера шийн декхараш дика кхоачашдеш, доаханна дика гӀулакх деш из хилар бахьан долаш, вӀаштӀехьдоал цун планал совгӀа хӀара Ӏаттагара йоаккха шура дукхагӀа хилийта.

ДӀадахача шера хӀара Ӏаттагара планах яккха еза шура 2420 килограмм хиннача, цо яьккхар 2970 килограмм. ЦӀена лелаю Совдата детта деахан латта моттиг, иштта цӀена да доахан а.

1990 шера ялх бетта планах хила еза шура цхьан Ӏаттагара 1350 килограмм я. Иззал шура дукха хӀама ца эшшаш пхе бетта яьккхай Совдата.

Доаханна эша доакъар июнь бутт болабелча мара хиннадац, хьалхарча бетташка хияна доакъар кхоачамбоацаш дар. Из гӀулакх иштта хиннадецаре, кхы а дукхагӀа хургьяр хӀара Ӏаттагара яьккха шура.

Т. ХАШИЕВ.

ВАЙ КХОАНЕ

Бераш вай кхоане я оалаш да. Хьалкхувш йола тӀехье дика — во хиларах тийша хургда дуккхача а даькъе вахар. Хьалха сардам боакхаш оалаш хиннад тиша тӀехье кхуйла хьа. Тиша тӀехье кхер фу хадарал а вогӀа лоархӀаш хиннад.

Ховш мадарра, эггара хьалха бера кхетам лур дан нанен да. Царгара дӀаболалу бера хьахулаш бола сакхетам. Хетаргахьа, къахьегама кхетам болаш хьалкхувча бераша атта дергдац водар. Бакъда, къахьегама кхетам эцара бера дан нанен шоаш а хила деза къахьегаш, хьаьнала дахаш.

Вайна трамвай чу, автобуса чу, троллейбуса чу касткаста гу урс хьекхаш дохадаь гӀандаш. Къахьегаш уж хьадаьлга кхетадаьча наха кхом хетаргба уж дохаде.

Поездаца долхаш цкъаза вайна новкъа нийслу йодача поезда бераша тӀо бетташ, вагоний корий кийзгаш дохадеш а. ДӀаегӀа, дӀалета хьахулаш йола гаьнаш кагъеш а моттигаш хул.

Цул совгӀа, шоай цӀагӀа боагӀаш бола кхетам ца ийцача бераша, кхелетараша къоалаш деш, зуламаш деш гучадувл. Иштта дола бераш цӀагӀара удаш, ара бийсаш йоахаш нийслу.

ЦӀаьхаза а белгалдоаккхаргда вай цу тайпара бераш дуккха а дукхагӀдараш даьи наьнен бехкагӀа хьахулаш хилар. Уж шоаш дахачара гаьна дӀадахе, дӀанийсденнача бийсаш йоахаш, хӀамаш лечкъаеш, гобоахаш хул.

Чурча гӀулакхий кхелетарий деша йолча инспекце доаладийя нийслу иштта дола бераш. Уж хул укхаза мехка тайп-тайпарча моттигашкара даьхе а. ЦӀагӀара хӀана веддав хьо? аьнна шийга даьча хаттара царех хӀаране луш дар цхьа маӀан долаш жоп хул: «ЦӀагӀара дӀаваха да лохаш лел со, е да корта бохабу малар молаш ва, меннача хана цӀагӀа мел волчох летт. цӀагӀара лелхаду тхо, хӀаьта иштта хул бераша, кхелетараша дукхагӀча даькъе луш дола жоп.

Иштта цӀагӀара арадаьннача бера хьал атта дац: подвалашка, хӀаьта Ӏай теплофикаце сангарашка а бийсаш йоах, хӀамаш лечкъаю. Халача кхеле да уж.

Иштта болча дешархоша Олегеи Сергейси Грозный машинпаькъа станце локомотивни депо служебни помещенера наьха хӀамаш лочкъаяьй. ХӀаьта итталагӀча профессионально - техн и ч е ски училища дешархочо Олега мехкдаьтта техникуме дешавагӀача шийн новкъостаца Грозный машинновкъа станцера кхоъ аккумуляторни фонарь лочкъаяьй.

Грозный—Червленния яхача пригородни поезда вагона кора кийзга кхера теха дохадир школе дешавагӀача Махмудова, цу вагона чу хинна пассажир хоада а веш.

Город Кизлярерча «Металлист» яхача завода болх беш вола кхелета Сагидов Минводы — Астрахань яхача поезда вагона чу наьха тӀормиг лочкъабеш воаллаш лаьцар.

Иштта дола бераш кӀезигагӀа нийслургдар царга даикъаьстта нанен шоай декхар долчча тайпара хьожаре. Нана массаза а лаьрхӀай цӀен кхуврч бӀоахберех. Беро цунгара кхетам эц из Ӏо а далехьа оалаш да. ХӀаьта Ӏодаьчул тӀехьагӀа хьалхарча шерашка хӀаьта а бер дерригa цунга махули. Из геттара зӀамига долча хана шийн нанас бенна хьехам, енна йӀовхало цӀаккха а къастац берах.

Нагахьа санна нана шийн бере бераш зӀамига доллаше а дита дӀаяхача, тӀаккха мичара а хьангара а кхетам эцаргба бераша, мичара дега йӀовхало кхоачаргья царга? ХӀаьта иштта бола ноаной а нийслу вай хана.

Кхи кӀезигагӀа чов хилац бера да тӀераваьлча а. ЗӀамига доллаше а шийн бераш дите, духхьала шийна болча лоӀама, кхийола саг йоалайийя, е дӀаваьле гаьнна дӀавахе лелаш хийла да а нийслу.

Ишттача даси нанаси кхетаде доагӀа, алхха шоай бераш толхадеш хиларал совгӀа, доккха зе-зулам вай обществана а деш хилар.

Бераш, оалаш махиллара, вай кхоане я. Из кхоане махулла дикагӀа хилийта гӀерта деза вай, къаьстта берий дан нанен.

Ю. ЮСУПОВ.

Редактор Х. Э. АУШЕВА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ЕРА, 19 ИЮЛЬ

6.30 — 120 минот.

8.35 — «Лоаманхо» халхавоал.

9.05 — «Слово». Литературно-художественни программа.

11.05 — «Кончина». Художественни фильм. 3-гӀа сери.

12.20 — Коллаж.

12.30 — Ха. ТСН.

15.30 — ТСН.

15.45 — «Вавака». Документальни фильма премьера.

15.55 — Бераштa — фильм. «Питер Пэн». 1-гӀа сери.

17.05 — «Моаршал да хьога, музыка!».

17.45 — «Перепутье». Документальни фильм.

18.30 — Ха. ТСН.

19.00 — «...16 шу даланзен боникхагӀен».

19.45 — С. Березина ашараш.

19.55 — «Слово Андроникова». «Невский проспект». Телефильм.

21.00 — Ха. ТСН.

21.40 — Актуальни интервью.

21.50 — Иштта ца йовзаш йола Болгари.

23.50 — Творчески объединени. «Пресс-клуб» представляет». «Родственники».

00.30 — ТСН.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара гимнастика.

8.15 — «Что такое цирк?». Фильм-концерт.

8.55 — Бераштa — фильм. «Старая крепость». 5—6 сереш.

11.05 — «Жила-была мечта». Фильм-концерт.

12.00 — Ритмически гимнастика.

12.30 — Телефильма юхагойта сеанс. «Претендент». 3-гӀа сери.

17.20 — № 3 йолча СПТУ деша хьех. Реклама.

17.25 — «Из бабушкиного сундука». Фольклорни передача.

18.00 — Жатва-90. (нохчий меттала).

18.30 — Информационно-публицистически прграмма.

19.10 — «Сатем боаца ираз» (Телеочерк). (нохчий меттала).

19.20 — Закон. Право. Мораль (гӀалгӀай меттала).

20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!

20.10 — Республика кхашка.

20.30 — Реклама.

20.35 — «Шоана фу хет?» яха передача (нохчий меттала).

21.35 — «Поздняя ягода». Художественни фильм. (1978 ш.). Духхьашха.

23.00 — Искусствай говзанчий. Польски иллен шоллагӀа Еррисоюзни фестивала жюри доакъашхой концерт.

16.30 — Н. Губенко. Фильмаш. «Запретная зона». (1988 г.).

18.00 — Халкъашта юкъера панорама.

18.45 — «Посвящение» яхача документальни фильма премьера.

19.00 — ДоттагӀала ловзараш. Марафон. МаӀанах. США-ра трансляци.

20.20 — «Дело прошлое». Мультфильм.

20.30 — «Водоворот». А. Барынина ашараш. Авторе дӀалоких.

21.00 — Ха. ТСН.

21.40 — «Счасливый случай». яха дезалий телевикторина.

22.50 — «Пламя» яха ансамбль концерт луш я.

23.00 — ДоттагӀала ловзараш. Спортивни гимнастика. Некдар.

01.45 — ТСН.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранара программа.

8.15 — «Оранжевое горлышко». Мультфильм.

8.35 — «Фламинго» яха Ӏилма-популярни фильм.

8.55 — «Семеро солдатиков». Субтитраш-ца художественни фильм.

10.00 — ДоттагӀала ловзараш. Спортивни гимнастика. Некдар.

13.25 — «Аргонавты». Мультфильм.

13.45 — Союзни республикай кинопублицистика. «Жизнь и смерть гражданина Чепижко» яха документальни фильма премьера. (Кишинев).

14.25 — Коллаж.

14.30 — «Советская Россия» яха видеоканал. ДоттагӀала ловзараш.

16.55 — Волейбол. Кхалнах. США сборни — СССР сборни.

17.55 — МаӀача сага марафон.

19.00 — «Последний бросок». Художественни фильм.

19.50 — «Сибирь на экране». Киножурнал.

20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Девочка и слон». 1-ра часть.

20.20 — Кхоллама оагӀонаш (Профессора Д. Д. Мальсагова творчества оагӀонаш. ГӀалгӀай меттала).

21.00 — Ха (сурдоперевода-ца).

21.40 — ДоттагӀала меридианаш.

22.00 — Польски илле шоллагӀа Еррисоюзни фестиваль. Исполнителий кхоалагӀа конкурса тур.

23.10 — «Услышать музыку» яхача документальни фильма премьера. Бийсанара сеанс.

23.40 — Короткометражни художественни фильмаш «Грузия-фильм»: «Лимонный торт», «Покорители гор», «Три жениха».

00.35 — «Певец». Художественни фильм. (ГДР, 1977 г.).

ПӀАЬРАСКА, 20 ИЮЛЬ.

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.35 — «...16 шу даланзен боникхагӀен».

9.20 — «Андроникова дош». «Невски проспект». Телефильм.

10.20 — «Курортни городок». Документальни фильма концерт.

10.35 — А. Миронова цӀерагӀча актерски ашарий концерт.

11.25 — Берий сахьат (английски мотт а хьехаш).

12.30 — Ха. ТСН.

15.30 — ТСН.

15.45 — Шостаковича цӀерагӀча Паччахьалкхен квартето дӀалоких.

15.55 — Бераштa — фильм. «Питер Пэн». 2-гӀа сери.

17.05 — «И я оставлю светлый след». Документальни фильм.

17.50 — Поэзе минотaш.

17.55 — «После шумихи» яха документальни фильма премьера.

18.30 — ТСН.

19.00 — Н. Латинске лекх (скрипка).

19.30 — Прогресс. Информаци. Реклама.

20.00 — Диалог дӀахьу Останкино. Иштта хила еза телевидени.

21.00 — Ха. ТСН.

21.40 — Коллаж.

22.00 — Программа «А».

00.30 — Ха. ТСН.

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйрийнара программа.

8.15 — «Семь шагов одной дороги». Документальни фильм.

8.55 — Наькъа кхерамзло лоракхар.

9.00 — «Круг замкнутый» яха документальни фильма премьера.

9.20 — Бераштa — фильм. «Старая крепость». 7-гӀа сери.

10.25 — «Куда плывет корабль...» яха документальни фильма премьера.

11.20 — «Вспомним, братцы, Руси славу». Московски тӀема округа ансамбла данъа а лоацаш музыкальни программа.

11.55 — «Это свобода» яха кооперативни болама документальни фильма премьера.

12.25 — Юхагойтара телефильма сеанс. «Претендент». 3-гӀа сери.

17.00 — Киножурнал.

17.10 — Поэзе минуташ (гӀалгӀ. мет.).

17.25 — «Сильнее огня». Рекламни фильм.

17.40 — УнахцӀено (гӀалгӀ. мет.).

18.10 — «Пять плюс десять». Фанташи комментареши.

18.25 — Мультфильм.

18.35 — Информационно-публицистически программа.

19.15 — Парламентареша отчеташ лу. НГӀАССР халкъа депутат И. А. Кадзоев.

19.35 — «Угол зрения».

20.55 — ДоттагӀала ловзараш. Волейбол. Кхалнах. Перу сборни — КНР сборни.

23.00 — Сокуров Александри цун фильмаши.

ШОАТТА, 21 ИЮЛЬ.

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.

8.35 — Халкъа ашара цӀей. «Салют» яхача ДК концерт луш я «Весняночка».

9.05 — Мама плюс папаи сон. (Бераштa диатез, баьцадаараштa нитраташ).

9.35 — Даха, Лаьтта!

10.35 — «Партнер». Коммерчески вестник.

11.05 — «Веснушчатое лето». Телефильм. (Премьера).

12.25 — «Бурда моден» могаш...

12.55 — Котбаьккхараш.

13.55 — Мультфильмаш: «Озорной котенок». «Лабиринт».

14.20 — «Молеси из рода Мусоргских». Фильм-концерт.

15.30 — «Политически диалогаш».

КӀИРАНДИ, 22 ИЮЛЬ.

I ПРОГРАММА

8.00 — Массанена йола спорт.

8.15 — Ритмически гимнастика.

8.45 — «Спортлото» тираж.

9.00 — Ӏуррехьа а.

10.00 — Даймехка гӀулакх деш.

11.00 — Ӏуйрийнара са Ӏехадеш йола программа.

11.30 — «Вокруг света». Альманах.

12.30 — УнахцӀено.

13.15 — Массанена йола педагогика.

14.15 — «Хетараш кховчашхулча». Мультфильм.

14.45 — «Юртара сахьат». Панорама.

16.00 — ДоттагӀала ловзараш торжественно дӀадоладар. США-ра передача.

18.00 — Юрмалера Ялте. «Ялта-90» яхача эстрадни илле къонача илли оаларий хургйолча 5-ча Еррисоюзни конкурсах.

18.25 — «Домовойи фусамнанеи». Мультфильм.

18.35 — «Марафон-15».

20.05 — «Тхона дукха деза детектив». Киноконцерт.

21.00 — Ха. ТСН.

21.40 — «Даим дахаш долгах йола уйлаш». КӀирандийнахьара нравственни хьехам.

21.55 — «Бенони и Роза» ялх сери йола художественни фильм. 1-ра сери. (Норвеге ТВ, 1975 шу). Премьера.

22.55 — ДоттагӀала ловзараш. Академически пескаш хьахкхар. Некдар. США-ра трансляци.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дӀаетта!

8.15 — «Отцы и деды». Субтитраш-цара художественни фильм.

9.35 — Граждански оборонах йола тӀехьале кинопрограмма.

10.00 — Коллаж.

10.05 — «Мир, в котором мы живем» режиссера М. Соосаара фильмаш. «Время», «Однодревка», «Жизнь без...».

11.00 — ДоттагӀала ловзараш. Академически пескаш хьахкхар.

12.20 — Н. В. Гогола произведенеш экрана тӀа гойтар. «Вечера на хуторе близ Диканьки».

13.45 — «Мертвая зыбь» яхача документальни фильма премьера. (Петропавловск - Камчатский). «Земля тревоги нашей» яхача циклацара.

14.15 — Коллаж.

14.20 — Халкъа мелодеш.

14.35 — Кинопрограмма.

15.15 — Общество «Родина» Даймехка нахаца бувзам чӀоагӀбе.

15.45 — «Вай заманхо» (гӀалгӀ. мет.).

16.25 — «Сай дагардар иллеца дӀаерга аз». Самодеятельни ашарий телефестиваль (юхагойтар).

17.55 — ДоттагӀала ловзараш. Марафон. Кхалнах.

20.20 — Бийса даькъала хийла, бераш! «Девочка и слон». 2-гӀа часть.

20.45 — «Ю. Вревская дагадоагӀараш». Ӏилма - популярни фильм.

21.00 — Ха (сурдоперевода-ца).

21.40 — Шин декъаца юхагойтар. «КВН-90». Сенна хьалхара кӀашаргӀкхетар. Дакъа доалла меммаш из Одесски паччахьалкхен университета, Московски горни институте, Московски болатен сплавай институт.

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный. Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бехктохкама секретара — 22-84-68; отделий: идеологически — 22-53-12 промышленностей транспортен — 22-75-81, 22-65-01; агропромышленни—22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: идеологического — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; агропромышленного — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ00173. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2382.